

ชุดคู่มือการสอนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สู่ความสำเร็จทางการเงินของเยาวชนไทย

ทีม Super T
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก หนองนาคำ

บทที่ 1

กิจกรรมเปิดใจละลายพฤติกรรมสร้างความสัมพันธ์

สาระสำคัญ

กิจกรรมละลายพฤติกรรม คือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีโอกาสแสดงความเป็นตัวเองทำความรู้จัก และเปิดเผยตัวเองออกมาให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ได้รู้จักกันมากขึ้น ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเมื่อนุษย์ได้เข้ามาสู่สถานที่ใหม่หรือ สังคมใหม่ มักจะสร้างกำแพงของตัวเองเพื่อป้องกันตัวเองด้วยสาเหตุต่างๆตามธรรมชาติ ทำให้เกิดการปิดกั้นตัวเองก่อนการปรับตัวเพื่อ เข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่นั้นเอง กิจกรรมละลายพฤติกรรมจึงเป็นเครื่องมือให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีโอกาส ทำความรู้จักโดยการทำ กิจกรรมร่วมกัน และเปิดเผยความเป็นตัวเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน เสริมสร้าง บรรยากาศที่เป็นมิตรได้เร็วกว่าการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ๆเอง ซึ่งกระบวนการละลายพฤติกรรม ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก่อนเริ่มกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการอบรม

วัตถุประสงค์ ของกิจกรรมละลายพฤติกรรม

1. เพื่อส่งเสริมการรู้จักกันของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีโอกาสเปิดเผยความเป็นตัวเอง
3. เพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร

เป้าหมาย

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักกัน
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเปิดเผยความเป็นตัวเอง
3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตร

ตัวอย่างและวิธีการเล่นเกมสันทนาการละลายพฤติกรรมแบบต่างๆ

1. ผลัดกันบอกชื่อ ให้เด็กนั่งเป็นวงกลม ให้คนแรกบอกชื่อตนเองดังๆ 1 ครั้ง จากนั้นให้คนที่สองบอกชื่อของเพื่อนคนแรก แล้วบอกชื่อตนเองดังๆ คนที่สามทำเช่นเดียวกับคนที่สอง คือ บอกชื่อเพื่อนคนที่ 1 2 และชื่อตนเอง คนที่สี่บอกชื่อคนที่ 1 2 3 และตนเอง คนที่ห้าบอกชื่อคนที่ 1 2 3 4 และตนเอง จากนั้นให้เริ่มใหม่เพื่อไม่ให้จำยากเกินไป
 2. “ราม่า” เรียก “กิตติ” ให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลม ให้คนแรกเรียกชื่อตนเองแล้วเรียกชื่อเพื่อนคนหนึ่งที่เขาจำได้ จากนั้นให้คนที่สองทำเช่นเดียวกัน ตัวอย่าง “ราม่าเรียกกิตติ” “กิตติเรียกมาลี” “มาลีรักสนธิ” ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนทุกคนได้รับการเรียกชื่อ
 3. “ปิงปอง” ให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลม เมื่อผู้นำเข้าไปหาใครแล้วบอกว่า “ปิง” ให้คนนั้นบอกชื่อเพื่อนที่อยู่ทางซ้ายมือของตน ถ้าผู้นำบอกว่า “ปอง” ให้คนนั้นบอกชื่อคนที่อยู่ขวามือของตน ถ้าผู้นำบอกว่า “ปิงปอง” ให้คนนั้นบอกชื่อตนเอง
 4. “เรือล่ม” ให้สมาชิกอยู่กระจัดกระจายไปทั่วห้องหรือเดินเป็นวงกลมพร้อมกับเพลงสนุกๆ จากนั้นผู้นำสั่งว่า “เรือจะล่ม...ให้กระโดดลงแพ แพละ....คน” ให้ผู้นำตัดสินใจเลือกเองว่ากี่คน
 5. “ฉันเป็นใคร” ให้ผู้นำแจกกระดาษเล็กๆ แจกให้สมาชิกคนละแผ่น จากนั้นให้แต่ละคนเขียนคุณสมบัติของตนเอง 2 ประการลงในกระดาษที่แจกให้ เช่น สูง – ขาว จากนั้นใส่ลงในตะกร้าแล้วแจกเพื่อนทุกคน ผู้นำใช้เวลา 1 เพลงเพื่อจะได้ไปหาเพื่อนที่มีคุณสมบัติตามที่ได้นั้น
 6. “ทำท่าอย่างนี้ๆ” ให้สมาชิกคนแรกแนะนำตนเองโดยบอชื่อตนเองดังๆ กับกลุ่มพร้อมกับทำท่าอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สวัสดี จากนั้นให้คนที่สองบอกชื่อของเพื่อนคนแรกและท่าทางของเขา และตามด้วยการบอชื่อของตนเองพร้อมท่าทางใหม่ของตนเอง คนที่สามก็ทำตามเช่นกัน เมื่อครบ 5 คนให้เริ่มใหม่
 7. “ใครเอ่ย” เกมนี้จะต้องจำชื่อกันให้ได้จริงๆ จึงสนุก โดยแบ่งเด็กๆ ออกเป็นสองกลุ่ม แล้วให้ผู้นำเอาผ้าห่มมาถักกันระหว่างสองกลุ่มนี้ แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งสมาชิกหนึ่งคนมาอยู่ชิดกับผ้าห่ม จากนั้นให้ผู้นำทั้งสองลดผ้าลงอย่างรวดเร็ว สมาชิกทั้งสองคนจะต้องเรียกชื่อของอีกฝ่ายหนึ่งให้ได้เร็วที่สุด ใครเรียกชื่อฝ่ายตรงข้ามได้ชนะ ทำเรื่อยๆ ไปจนกว่าจะได้คะแนนตามที่ต้องการ
 8. “หากคนตามป้ายชื่อ” เอาป้ายชื่อของสมาชิกรวมกัน แล้วสุ่มแจก จากนั้นให้ไปหาเจ้าของป้ายชื่อนั้นๆ
 9. “ใส่หมวก” ให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลม ผู้นำส่งหมวกให้คนที่หนึ่ง ให้คนที่ได้หมวกปรบมือสามครั้ง กระทั่งทำสามครั้ง บอกชื่อของเพื่อนที่อยู่ขวามือของตนเอง ถ้าใครบอชื่อเพื่อนไม่ได้ให้ทุกคนสลับที่นั่งกัน แล้วเริ่มเกมกันใหม่
 10. “จับบอลบอชื่อ” ให้ผู้นำโยนลูกบอลชายหาดให้สมาชิกคนที่หนึ่ง แล้วบอก ประเภทของสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รถยนต์ คนที่ได้รับบอลจะต้องบอชื่อตนเองพร้อมกับบออะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับประเภทที่ได้รับ เช่น สมพงษ์-ล้อรถ จากนั้นให้ส่งบอลให้เพื่อนคนใดก็ได้พร้อมบอประเภทของอะไรก็ได้ อาจจะเป็น กีฬา คนที่ได้รับบอลก็ต้องบอชื่อตนเองและกีฬาหนึ่งประเภท
 11. เกม สร้างบ้านแปลงเมือง จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 50-100 คน แบ่งกลุ่มละ 8-10 คน
- อุปกรณ์ กระดาษ A4 ที่ใช้แล้วประมาณ 100 แผ่นระยะเวลา 15 นาที
- เมื่อสมาชิกในทีมมาพร้อมแล้วให้ผู้นำกิจกรรมอ่านคำสั่งใช้กระดาษที่มอบให้ 1 ปีก จัดตกแต่งให้เป็นปราสาท ราชวัง ที่สวยงามใช้เวลา 10 นาทีจับเวลาและเตรียมสรุปตามวัตถุประสงค์

12. เกม เรียกพลัง ความพร้อม ความเข้าใจ

ผู้นำเกมชี้แจงกติการายทาในการดำเนินกิจกรรมในช่วงเวลาที่ตกลงกันว่า จะมีคำศัพท์ เมื่อผู้นำเกมใช้คำพูดต่อไปนี้จะหมายความว่าอย่างไรและตอบว่าอย่างไร เช่น ผู้นำเกมพูดว่า.....(ระบุคำเฉพาะ) ให้ทุกคนพูดว่า เฮ้ !! พูดชื่อสินค้าให้พูดว่า เชี่ยมแล้วผู้นำเกมก็ทดสอบความพร้อม ความเข้าใจของผู้เล่นได้

ศัพท์ที่จะใช้เรียกความพร้อมของกลุ่มได้ก็มีอีก เช่น ผู้นำเกมพูดว่า ซ้าย ให้ผู้อบรมพูดว่า จำ และพูดว่า ขวา ให้ตอบว่าน่ารักผู้นำเกมก็ทดสอบพูด ขวาขวา ซ้าย ขวา ซ้ายเป็นต้นแล้วผู้นำเกมชี้แจงว่าเป็นข้อตกลงในการดำเนินกิจกรรมในโครงการนี้

13. เกมนั่งล้อมวง แท็บ

ได้มาจากชั้นเรียนวิชา Acting อาจารย์เรียกว่าเป็นเกม "เช็กสติ" เพิ่งได้มาใหม่ๆ รีบจดไว้เดี๋ยวลืม

ให้ทุกคนหยิบของมาคนละ 1 ชิ้น เป็นของอะไรก็ได้ที่โยนได้ แตะหักเสียหายได้ (เช่น ที่มัดผม ของใส่ดินสอ ของใส่มือถือ นิ่มๆ ประมาณนั้น) แล้วส่งของวนไปเรื่อยๆ ตามจังหวะ"แท็บ แท็บ แท็บทะเลาะแสบแท็บแท็บ"ก็คือแท็บแรกส่งของ แท็บที่สองก็ส่งของ แต่แท็บทะเลาะแสบแท็บ ต้องเอาของเคาะลงกับพื้นตรงที่ตัวเองนั่งสลับซ้ายขวาเป็นจังหวะ ก่อนที่จะส่งอีกครั้งเป็นคนที่สามซึ่งจังหวะนี้จะทำให้คนที่สติไม่ดีพอ ไขว้เขวและสับสนว่าเมื่อไหร่จะส่ง อะไรประมาณนี้เวลาจับคนแพ้ก็ดูว่าข้าวของของใครมากองอยู่ตรงหน้ามากที่สุด เพราะถ้าส่งไม่ทันจังหวะของจะยังมีอยู่ที่ตัวเอง ไม่ได้ส่งไป และคนที่ส่งของวนมาให้อีก ของก็จะติดกองอยู่ข้างหน้านี้แหละ แรกๆ ก็ช้าๆ ก่อน หลังๆ ค่อยเร่งจังหวะเร็วขึ้น เพื่อความสนุก

14 . เกมส์ หากว่าเรากำลังสบายผู้นำกิจกรรมตกลงกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถ้าร้องเพลงหากว่าเรากำลังสบาย เพลงบอกให้ทำอะไรให้ทำตาม 2 จังหวะเนื้อเพลงมีดังนี้ "หากพวกเรากำลังสบายจง.....พลัน" "หากพวกเรากำลังสนุกหมดเรื่องทุกอย่างทั้งสิ้นจง..... พลัน"

15. เกมส์ จำควายเกมนี้ คือนั่งล้อมวงแล้วจำชื่อเพื่อนให้ได้ทุกคนให้คนเริ่มพูดชื่อตัวเอง คนที่สองก็พูดชื่อของคนแรกและชื่อตัวเอง คนที่สามก็พูดชื่อคนแรกและคนที่สองและชื่อตัวเอง เพิ่มจำนวนวนไปเรื่อยๆ เพราะห้กรรมจะตกอยู่กะคนสุดท้ายที่ต้องจำให้รอบวงแต่เล่นจริงๆ พอไปสัก 6-7 คนก็เริ่มไขว้เขวแล้ว

16. เกม จิ๊กซอสัมพันธ์ แบ่งกลุ่มละ 8-10 คนตัวต่อจิ๊กซอ 500 ชิ้นเท่าจำนวนกลุ่มที่แบ่งไว้

ระยะเวลา 10 นาที ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เล่นออกเป็นกลุ่มๆ แล้วแจกตัวต่อจิ๊กซอ 500 ชิ้น ให้กลุ่มละ 1 ชุด

ให้แต่ละกลุ่มวางแผนต่อให้เสร็จ เมื่อกลุ่มใดต่อเสร็จให้ปรบมือพร้อมกันให้เวลากลุ่มละไม่เกิน 10 นาทีเมื่อหมดเวลาก็มีการเดินตรวจและให้คะแนน

17. เกม ผูกวานร จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียงกันเป็นวงกลม หรือรูปตัว ยู ตามความเหมาะสม

ผู้นำกิจกรรมแจ้งกฎและกติกาในการเล่นและกำหนดผู้ที่จะเริ่มเป็นคนแรก

ผู้เล่นคนแรกจะร้องว่า "ลิง 1 ตัว" ผู้เล่นคนต่อไปจะอยู่ติดกับคนแรกจะซ้ายหรือขวาก็ได้จะต้องกระโดดทำท่าลิงไปข้างหน้า 1 ครั้งพร้อมร้องว่า "กระโดด 1 ครั้ง"คนที่สามก็จะกระโดดทำท่าลิงไปข้างหน้า 1 ครั้งพร้อมร้องเสียงลิง 1 ครั้ง "เจ็ยก"เป็นอันครบลิง 1 ตัว โดยที่ผู้นำกิจกรรมจะกำหนดเองตามความเหมาะสมกับคนเล่นว่าจะใช้ลิงกี่ตัว

18. เกมส้ที่ใช้ในการฝึกอบรม ท่องสูตรคูณ/เซเว่นอัฟ

เป็นเกมนับเลขที่กำหนดกติกาต่างๆ ให้นับเลขวนไปเรื่อยๆ แต่มีข้อห้าม เช่น ท่องสูตรคูณแม่ 5 ถ้ามีคำว่า 10 ให้ดับมือแทน หรือถ้านับไปถึงเลข 7 ให้พูดว่า "เซเว่นอัฟ" หรือนับไปถึงเลขที่ 3 หारलगद्व ต้องหันหน้าแทนการนับ ฯลฯ แล้วแต่จะกำหนดกติกาความสนุกอยู่ตรงที่นับยังงี้ก็ไม่ครบไม่จบสักที ต้องมีคนผิดคนเปลอออยู่ประจำ

19. เกมส้ที่ใช้ในการฝึกอบรม รักนะ-จะบ้าเหอเกมนี้ใช้การหันหน้า+การพูดคำว่า "รักนะ" กับ "จะบ้าเหอ"

หันหน้าไปทางไหนก็ได้ แต่ต้องจำว่า ถ้าหันซ้าย พูดรักนะ หันขวาพูด จะบ้าเหอ

บางทีอาจจะหันขวากันไปหมด ก็จะมีจะบ้าเหอๆ ะไรประมาณนี้ บางทีเราจะสับสนกันเองว่าหันซ้ายพูดอะไร หันขวาพูดอะไร เกมล้อมวงเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อๆ ไป แล้วก็เล่นง่ายด้วย

20. เกมโยนเหรียญลงแก้ว เหรียญ 10 บาท 3 เหรียญ

ถึงพลาสติกขนาดใหญ่ใส่น้ำ $\frac{3}{4}$ ส่วนแก้วน้ำใส 1 ใบ ให้สมาชิกทีละคน โยนเหรียญลงในแก้วโยนลง 1 เหรียญ ได้ 10 คะแนน โยนครบ 3 เหรียญให้สมาชิกคนต่อไป โยนจนครบทั้งกลุ่ม

รวมคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ กลุ่มไหนคะแนนมากที่สุดเป็นฝ่ายชนะ

บทที่ 2

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑. แนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลางและก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมกับการสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีความสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในดำเนินชีวิต หากมีความเพียรแล้ว ความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความคิดทุจริตก็จะมลายไปจากจิตใจ

๒. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- ๒.๑ อธิบายความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
- ๒.๒ วิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
- ๒.๓ ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยถอดบทเรียนมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๓. มาตรการเรียนรู้

- ๓.๑ เศรษฐกิจพอเพียง
- ๓.๒ เมื่อแสงเทียนดับ

๔. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- ๔.๑ ครูเปิดเพลง “อยู่อย่างพอเพียง” พร้อมภาพประกอบการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหลวงรัชกาลที่ ๙
- ๔.๒ ครูสอบถามความรู้พื้นฐาน “หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” กับนักศึกษา และอธิบาย – สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๔.๓ ครูเปิด V.D.O “การถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โรงเรียน วัดวังวิเวการาม”
- ๔.๔ ครูให้นักศึกษาอ่านบทความ “เมื่อแสงเทียนดับ” แล้วให้นักศึกษาถอดบทเรียนการดำเนินชีวิตบนความถูกต้อง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔.๕ ทุกคนในกลุ่มระดมสมองร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดให้
- ๔.๖ ทุกกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอและเปิดโอกาสให้มีการซักถาม ครูได้อธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้งานทุกกลุ่มมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- ๔.๗ นำผลงานผู้เรียนติดป้ายนิเทศและลงเว็บไซต์ของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน

๕. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

- ๕.๑ เพลงประกอบภาพคลิป V.D.O เรื่อง “อยู่อย่างพอเพียง”
- ๕.๒ Power point
- ๕.๓ กระดาษปฐพี ปากกาเคมี
- ๕.๔ สื่อ สิ่งพิมพ์

๖. การวัดและประเมินผล

- ๖.๑ แบบประเมินผลการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

๖.๒ แบบประเมินผลการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

๖.๓ การประเมินผลการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๖.๔ แบบประเมินตนเอง

ใบความรู้
ชื่อหน่วย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ชื่อเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

๑. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
๒. ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสุจริตได้

คำชี้แจง ผู้เรียนอ่านเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ศึกษาและวิเคราะห์แล้วนำความรู้ไปตอบคำถามตามที่กำหนดให้

เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนมีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ในการดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

๑. กรอบแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาการดำรงอยู่ในการปฏิบัติ

(Economic Life Guiding Principle) โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา (Sustainability)

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติในทางที่ควรจะเป็น (Normative Prescription) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุกระดับ (Scalable) โดยมีแนวคิดทางกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทางสายกลางในที่นี้หมายถึงวิธีการ (Means) หรือ การกระทำที่พอประมาณบนพื้นฐานของความมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง

๓. คำนิยาม “ ความพอเพียง ” (sufficiency) ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ และเงื่อนไข ๒ ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ควบคู่กันไป นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อสังคมโดยแก่ ได้แก่

๓.๑ ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ ของการกระทำ หรือความพอใจในสิ่งสมควรในปริมาณที่เหมาะสม ไม่น้อยเกินไปจนก่อให้เกิดความขาดสนและไม่มากเกินไปจนพุ่มเพื่อจนเกิดกำลังของตน

๓.๒ ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอประมาณในมิติต่างๆ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบและถูกต้องบนพื้นฐานของความรู้คู่คุณธรรม

๓.๓ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ การกระทำที่สามารถเรียกว่า พอเพียง (Systematic and Dynamic Optimum) มิใช่การคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบันเท่านั้นแต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

๔. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงนั้นต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

เงื่อนไขที่ ๑ ความรู้ (Set of Knowledge) ประกอบด้วย ความรู้ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (เพื่อการวางแผน) และความระมัดระวังในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกชั้นตอน

เงื่อนไขที่ ๒ คุณธรรม (Ethical Qualification) ประกอบด้วยคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างให้จิตใจมีความตระหนักในคุณธรรมและความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตโดยเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ

๕. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จะทำให้เกิดวิถีการพัฒนา (Development Path) และผลการพัฒนา (Development Goal) ที่สมดุล (Balance) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ เทคโนโลยี นำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาหรือความดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Sustainability) เกิดความสมดุลใน ๔ มิติ คือ ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาทุจริตเกิดจากพฤติกรรมของคนในสังคม หากคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นผู้นำดำรงตำแหน่งใดหรือประกอบอาชีพใดก็ตาม เป็นผู้ที่มิคุณธรรม จริยธรรม จรรยาวิชาชีพ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทำหน้าที่ของตนอย่างซื่อสัตย์สุจริต รู้จักแยกประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวมและดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลใ้การละเมิดสิทธิ การเอารัดเอาเปรียบกันและปราศจากการทุจริต

แบบทดสอบหลังการเรียนรู้

๑. ให้ผู้เรียนนำข้อความที่กำหนดไว้ไปเติมลงหน้าข้อที่มีความหมายสอดคล้อง

พอประมาณ	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
วัตถุ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรมไทย	๔ มิติ

-๒.๑ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น ต้องพิจารณาเหตุปัจจัยเกี่ยวข้อง
-๒.๒ ความพอดีตามอัตภาพและความเหมาะสมกับบริบทและภูมิสังคม
-๒.๓ ต้องอยู่ตามพื้นฐานที่ถูกต้องตามหลักวิชา หลักกฎหมาย และหลักศีลธรรม
-๒.๔ สิตเป็นความระลึกรู้ในสิ่งที่ทำให้เกิดความขังคิดพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
-๒.๕ ความพอดีไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป
-๒.๖ จะเป็นการคาดคะเนปัญหาหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคตพร้อมหาวิธีแก้ไข
-๒.๗ เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ
-๒.๘ รู้ทฤษฎี หลักการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดและทำ
-๒.๙ มิติเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต
-๒.๑๐ สภาวะภายในจิตใจมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม
-๒.๑๑ สามารถนำไปใช้ในการคิด การวางแผนและการปฏิบัติให้เหมาะสม ดำเนินไปในสายกลาง
-๒.๑๒ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน ความเพียร มีสติและรู้จักการแบ่งปัน
-๒.๑๓ เตรียมแผนสำรองแก้ปัญหาและหาทางออกไว้ จะช่วยผ่อนหนักเป็นเบาได้
-๒.๑๔ เป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ จนเห็นภาพรวมของเรื่องนั้นและเกิดความสมดุล
-๒.๑๕ เป็นทักษะที่ควรได้รับการฝึกฝนเพราะเป็นฐานในการคิดและการปฏิบัติงานทุกอย่าง
-๒.๑๖ มิติเชิงกายภาพที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น ที่อยู่อาศัย วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเงิน
-๒.๑๗ มิติที่ต้องอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเผื่อแผ่ มีกฎเกณฑ์ การผูกพัน
-๒.๑๘ ความรู้สึก รู้กว้าง รู้ชัด รู้เท่าทัน และมีสติระลึกรู้ เป็นความรู้ในระดับสูง
-๒.๑๙ เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงเหมาะสมองเอกลักษณ์ของชุมชนไว้
-๑.๒๐ มิติเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมต่างๆ

๒. ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วนำมาเขียนลงในตารางด้านขวามือโดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อความที่กำหนด

ข้อความ	พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท
๑. ความซื่อสัตย์ สุจริต
๒. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. นักเรียน นักศึกษา
๔. ข้าราชการ
๕. ศาสนา

๓. ผู้เรียนอ่านเรื่อง “เมื่อแสงเทียนดับ” แล้วให้ออกบทเรียนการดำเนินชีวิตบนความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

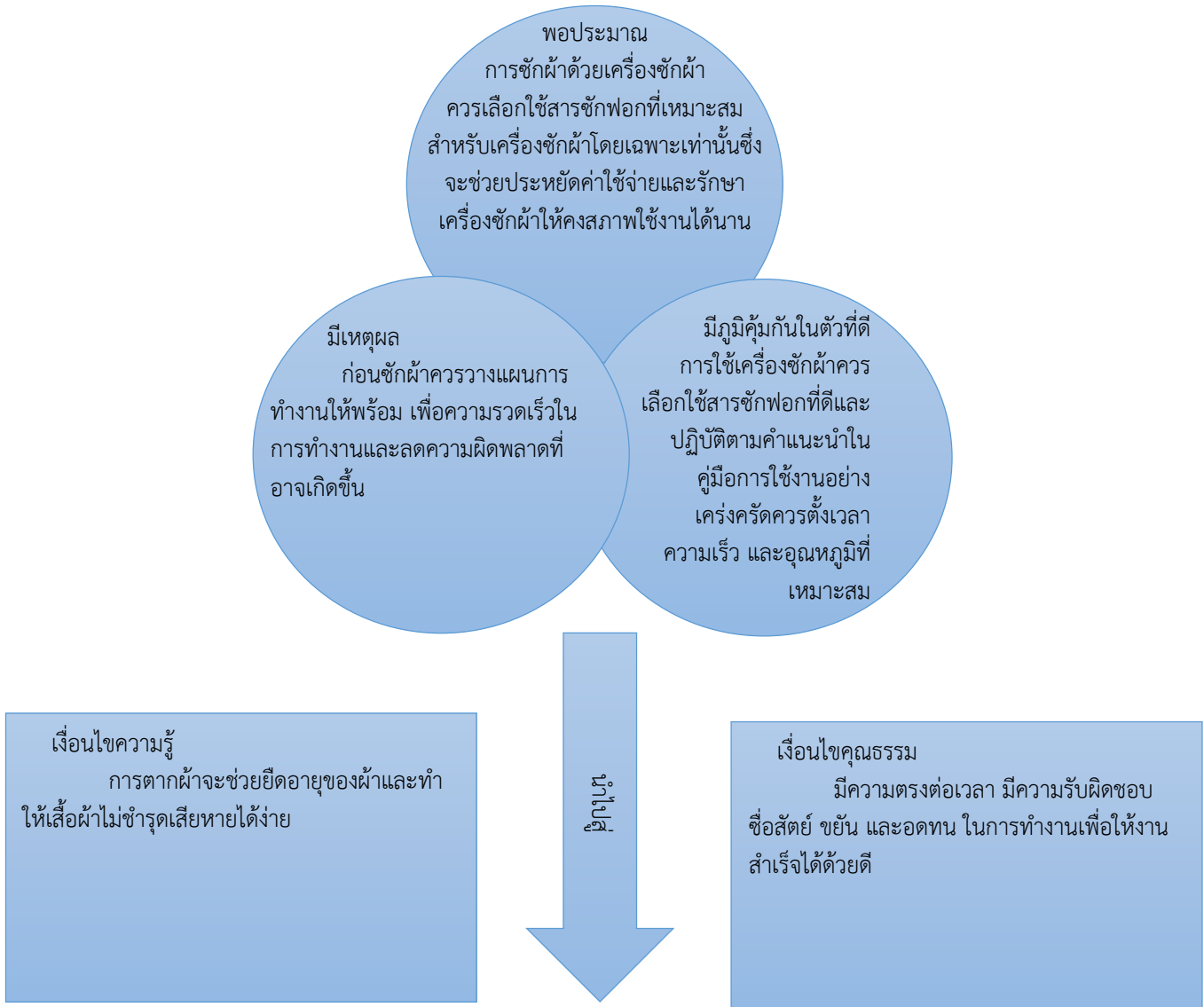
เมื่อแสงเทียนดับ

นางเบญจมาศเป็นข้าราชการครู สอนอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้หลอกลวงนายวิจิตสามารถฝากบุตรชายให้เข้าเรียนที่โรงเรียนมีชื่อเสียงในตัวจังหวัดได้ แต่ต้องมีการใช้จ่ายในการวิ่งเต้นครั้งนี้เป็นจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท นายวิจิตหลงเชื่อยอมมอบเงินให้นางเบญจมาศ ต่อมาปรากฏว่าบุตรชายนายวิจิตไม่สามารถเข้าเรียนที่โรงเรียนดังกล่าว นายวิจิตได้ขอเงินคืน แต่นางเบญจมาศไม่ยอมคืนเงินให้ นายวิจิตได้ไปฟ้องศาลดำเนินคดีอาญาฐานฉ้อโกง ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่านางเบญจมาศ มีความผิดตามฟ้องให้ลงโทษจำคุก ๒ ปีแล้วหน่วยงานต้นสังกัดของนางเบญจมาศได้สอบสวนแล้วเห็นว่านางเบญจมาศมีความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๕๔ ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงจึงมีคำสั่งไล่นางเบญจมาศออกจากราชการ

เงื่อนไขความรู้		
เงื่อนไขคุณธรรม		
ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

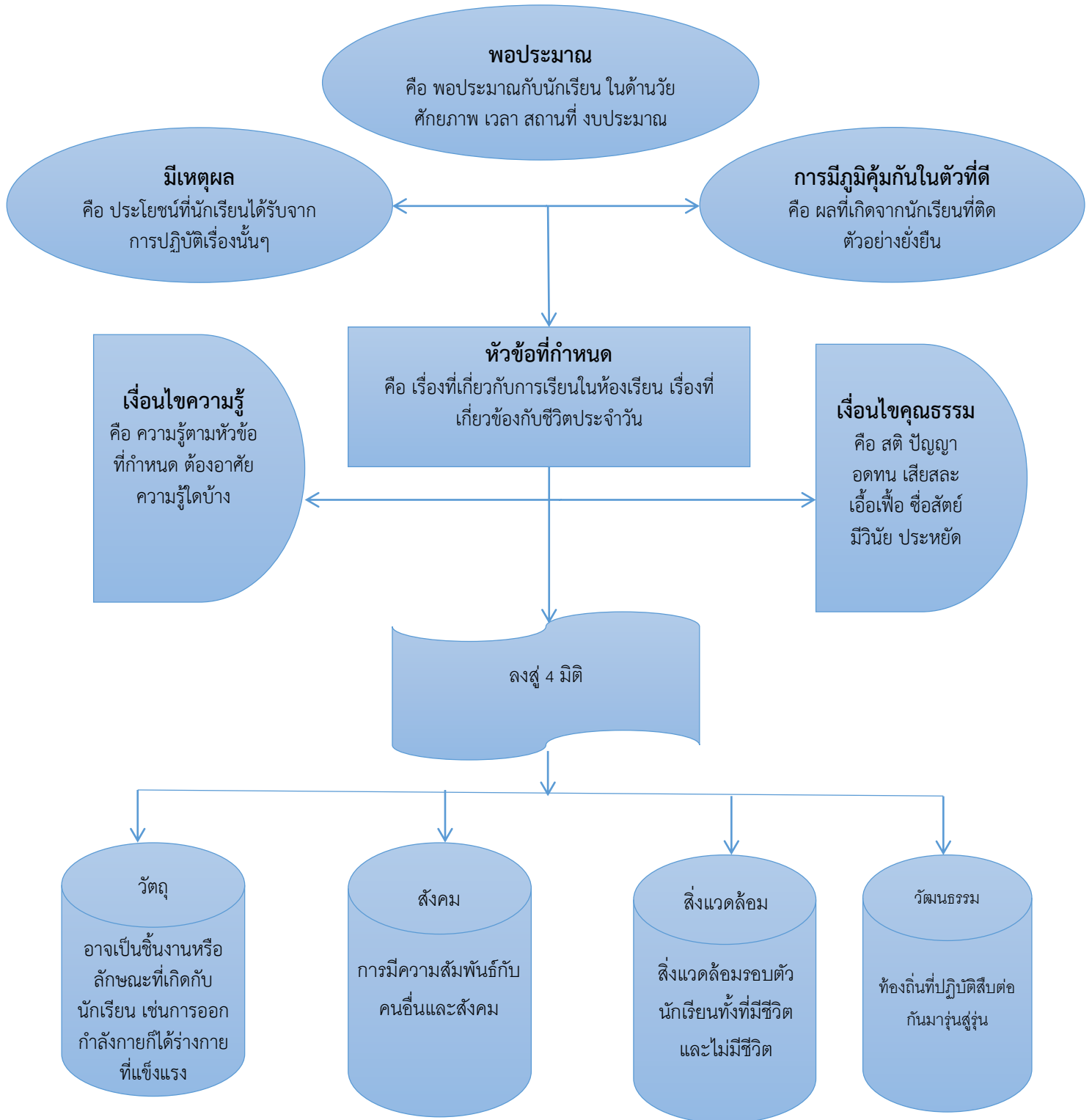

ตัวอย่างการถอดบทเรียนคาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

<p>สังคม ใส่เสื้อผ้าที่สะอาด สะอาด และรัดกุมเพื่อให้ เหมาะสมในการออกสังคม</p>	<p>เศรษฐกิจ การซักผ้า สามารถเพิ่มรายได้ให้กับ ตนเองและครอบครัว โดย เปิดร้านซักผ้า</p>	<p>วัฒนธรรม วิธีการจัดเก็บผ้าที่ ไม่ต้องรีด โดยพับเก็บไว้ใน ตู้เสื้อผ้า ก่องหรือตะกร้า ใส่เสื้อผ้าที่มิดชิดให้ เรียบร้อยถือเป็นวัฒนธรรม ของคนสมัยก่อน</p>	<p>สิ่งแวดล้อม การทำผ้าให้แห้งด้วย วิธีนี้ธรรมชาติโดยการนำไป ผึ่งแดดหรือผึ่งลม</p>
---	--	--	--

ตัวอย่างหลักเกณฑ์การพิจารณา
ในการถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 3

การทำบัญชีครัวเรือน

สาระการเรียนรู้

- 1.ความหมายของการทำบัญชี
- 2.ความหมายของบัญชีครัวเรือน
- 3.ประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน
- 4.หลักในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- 5.ปัญหาของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.เพื่อให้อธิบายความหมายของการทำบัญชีได้
- 2.เพื่อให้อธิบายความหมายของบัญชีครัวเรือนได้
- 3.เพื่อให้สามารถบอกประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือนได้
- 4.เพื่อให้สามารถบันทึกและจัดทำบัญชีครัวเรือนได้
- 5.เพื่อให้บอกปัญหาของการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้

บัญชีครัวเรือน

วัฒนธรรมหนึ่งในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงคุณค่า ความหมาย ความสำคัญ ภูมิปัญญา เงื่อนไข ปัจจัยแบบแผน พฤติกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ไปจากเดิม เมื่อสังคมไทยเริ่มรับวัฒนธรรมนี้สมัยใหม่เข้ามาใช้มากขึ้น เนื่องจากวัฒนธรรมนี้สมัยใหม่ ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในนิยามของการพึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างพอเพียง สมดุล และเป็นธรรมตามแบบพื้นฐาน หากแต่ถูกนำมาใช้เพื่อการค้ากำไร แสวงหาผลประโยชน์ที่กดขี่เอารัดเอาเปรียบให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้บุญคุณและหนี้สิน และเชื่อมโยงภาวะหนี้เหล่านั้นสู่การถือครองสิทธิที่ผูกขาดอำนาจต่างๆ ทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เป็นธรรม โดยนำเข้าภูมิปัญญา เงื่อนไข ปัจจัย แบบแผนพฤติกรรม ระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมาย ระบบและกลไกวัฒนธรรมนี้สมัยใหม่เข้ามาใช้

ซึ่งมีความสลับซับซ้อนแตกต่างจากวัฒนธรรมนี้แบบพื้นบ้าน จนยากที่ชาวบ้านจะเรียนรู้ เข้าใจ และรู้เท่าทันได้ ทำให้สังคมเกิดการพึ่งพาอาศัยกันและกันในลักษณะที่ไม่พอดี ไม่พอเพียง ไม่สมดุลและไม่เป็นธรรม ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เป็นปัญหาสังคมขึ้นเป็นระยะๆ

การทำบัญชีครัวเรือนหรือการจดบัญชี จะทำให้เราทราบว่า มีรายได้มากน้อยแค่ไหนสามารถลดค่าใช้จ่ายรายการใดออกไปได้บ้าง น่าจะทำให้สร้างความสมดุลระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมแก่ฐานะทางการเงินเฉพาะตัวได้ดีพอสมควร ผลพวงของการทำบัญชีครัวเรือนยังปลูกฝังให้เกิดการเก็บออม เรียนรู้ที่จะใช้จ่ายอย่างประหยัด และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนก็จะเกิดขึ้นตลอดไป

บัญชีครัวเรือนทำขึ้นเพื่ออะไร

วัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำบัญชีครัวเรือน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการออม การทำบัญชี คือ การจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย หรือบันทึกรายการทรัพย์สิน ได้แก่ ข้าวของเงินทอง บัญชีครัวเรือน คือ การบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวัน และรวมถึงการบันทึกข้อมูลด้านทรัพย์สินต่างๆ ส่วนการออม คือ ประหยัด เก็บหอมรอมริบ เช่น ออมทรัพย์ ข้อมูลที่ได้จากการทำบัญชีจะทำให้ทราบว่า มีจำนวนรายรับ - รายจ่ายจากที่ไหน เท่าใดในแต่ละวัน เดือน และปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า มีรายจ่ายเกินรับเท่าใด รายการใดจ่ายน้อยจ่ายมาก จำเป็นมากน้อยเพียงใด เช่น ซื้ออาหาร ดอกเบี้ย ซื้อมือถือ เสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น เมื่อนำมาบวกลบกันแล้ว ขาดดุล - เกินดุลไปเท่าใด บัญชีครัวเรือนก็จะเป็ประโยชน์ต่อการวางแผนรายได้รายจ่ายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ในทางเศรษฐศาสตร์ เงินหรือรายรับที่ได้มานั้นบุคคลควรมีการจัดการออกเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งไว้ใช้จ่าย ส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อการลงทุน และอีกส่วนไว้ใช้เพื่อการออมในอนาคต หากครัวเรือนใดที่สมาชิกหาเงินมาได้แล้ว มีการบันทึกการใช้จ่ายทั้งหมดก็จะทำให้เห็นภาพว่า ต้องจัดสรรเงินอย่างไรจึงจะถือว่าพอประมาณ ขออ้างอิงตามหลักเศรษฐศาสตร์อีกครั้งว่า “ของฟรีไม่มีในโลก” ดังนั้น ทุกอย่างจึงมีค่าใช้จ่าย จึงต้องนำมาคำนวณเป็นรายจ่ายและรายรับ แม้กระทั่งการออมแบบผ่อนรายเดือน อย่างเช่นในประเทศสิงคโปร์ มีการบังคับให้ออมเพื่อดูแลสุขภาพตนเองในยามสูงอายุ (Medisave) เป็นการออมที่รัฐบังคับประชาชน ดังนั้น รัฐจะไม่ต้องจ่ายเงินเพื่อสุขภาพ หากแต่ละคนได้วางแผนในอนาคตเรื่องการออมไว้ ซึ่ง จะทำให้ชีวิตในยามสูงอายุมีเงินพอที่จะจ่ายรักษาตน ประเทศชาติก็เช่นกัน หากผู้นำรัฐบาลมีการระดมการออม สร้างค่านิยมการอดออม เพื่อให้กระแสเงินสดภายในประเทศ ประเทศก็ไม่ต้องมีหนี้สาธารณะมาก และท้ายที่สุดก็ไม่ตกเป็นภาระภาษีแก่ราษฎรมากนัก

ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน

จากสภาวะสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยกระแสวัตถุนิยม และความฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ จนทำให้คนไทยหลงเดินตามผิดไปตามกระแสนิยมจนกลายเป็นปัญหา โดยเฉพาะปัญหาหนี้สินที่ไม่มีวัน จบสิ้น อย่างไรก็ตามคนไทยยังมีทางออก ซึ่งการจะดำรงชีวิตให้อยู่รอดภายใต้สังคมในปัจจุบัน แนวทางหนึ่งที่ประชาชนไทยควรยึดถือคือการพึ่งตนเอง รู้จักความพอประมาณ และไม่ประมาท ตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมองเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง รู้จักความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ กำเนินถึงหลักเหตุผลและการประมาณตนเอง พร้อมกับทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต

การทำบัญชี คือ การจดบันทึก ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยในการดำรงชีวิตของตัวเอง และภายในครอบครัว ชุมชน รวมถึงประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกจะเป็นตัวบ่งชี้อดีตปัจจุบันและอนาคตของชีวิตของตัวเอง สามารถนำข้อมูลอดีตมาบอกปัจจุบันและอนาคตได้ ข้อมูลที่ได้ ที่บันทึกไว้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต ในครอบครัว

บัญชีครัวเรือน มีได้หมายถึง การทำบัญชีหรือบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันเท่านั้น แต่อาจหมายถึงการบันทึกข้อมูลด้านอื่น ๆ ในชีวิต ในครอบครัว เป็นต้น ของเราได้ด้วย เช่น บัญชีทรัพย์สิน พันธุ์พืช พันธุ์ไม้ ในบ้านเราในชุมชนเรา บัญชีความรู้ความคิดของเรา บัญชีผู้ทรงคุณ ผู้รู้ในชุมชนเรา บัญชีเด็กและเยาวชนของเรา บัญชีภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของเรา เป็นต้น หมายความว่า สิ่งหรือเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตของเรา เราจดบันทึกได้ทุกอย่าง หากประชาชนทุกคนจดบันทึกจะมีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ จะเป็นแหล่งเรียนรู้ ครอบครัวเรียนรู้ ชุมชนเรียนรู้ และประเทศเรียนรู้การเรียนรู้เป็นที่มาของปัญญา ปัญญาเป็นที่มาของความเจริญทั้งกาย สังคม ใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์จะเห็นว่า การทำบัญชี หรือการจดบันทึกนี้สำคัญยิ่งใหญ่มาก บุคคลสำคัญในประเทศหลายท่านเป็นตัวอย่างที่ดีของการจดบันทึก เช่น ท่านพุทธทาส ในหลวง และสมเด็จพระเทพล้วนเป็นนักบันทึกทั้งสิ้น การบันทึก คือ การเขียน เมื่อมีการเขียนย่อมมีการคิด เมื่อมีการคิดย่อมก่อปัญญา แก้ไขปัญหาได้โดยใช้เหตุผล วิเคราะห์พิจารณา ได้ถูกต้อง นั่นคือ ทางเจริญของมนุษย์

การทำบัญชีครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจ หรือการบันทึกรายรับรายจ่ายที่ทางราชการพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ทำกันนั้น เป็นเรื่องการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันประจำเดือนว่า มีรายรับจากแหล่งใดบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และ ปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า ตนเองและครอบครัวที่รายรับเท่าใด รายจ่ายเท่าใด คงเหลือเท่าใด หรือ เงินไม่พอใช้เท่าใด คือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ และสำรวจว่ารายการใดจ่ายน้อยจ่ายมาก จำเป็นน้อยจำเป็นมาก จำเป็นน้อย อาจลดลงจ่ายเฉพาะที่จำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น ส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลด ละ เลิก เช่น ซื้อบุหรี่ ซื้อเหล้า เล่นการพนัน เป็นต้น เมื่อนำรายรับ รายจ่าย มาบวกลบกันแล้วขาดดุลเกินดุลไปเท่าใด เมื่อเห็นตัวเลข จะทำให้เราคิดได้ว่าสิ่งไม่จำเป็นนั้นมีมากหรือน้อยสามารถลดได้หรือไม่ เลิกได้ไหม ถ้าไม่ลดไม่เลิกจะเกิดอะไร กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ หากเราวางแผนการรับการจ่ายเงินของตนเองได้ เท่ากับว่า รู้จักความเป็นคนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้นจึงเห็นได้ว่า การทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องรายรับรายจ่าย ก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมพอดี สอดคล้องถูกต้องตามกฎหมายที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการออม การใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนมีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ตนเองและครอบครัวทราบรายรับ รายจ่าย หนี้สิน และเงินคงเหลือในแต่ละวัน

รายรับ หรือ รายได้ คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่ได้รับการประกอบอาชีพ หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่างๆ เช่น รายได้จากค่าจ้างแรงงาน เงินเดือน ดอกเบี้ยรับจากเงินฝากธนาคาร หรือจากเงินให้กู้ยืม รายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

รายจ่าย หรือ ค่าใช้จ่าย คือ เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งตอบแทนกลับมา สิ่งตอบแทนอาจเป็นสินค้าหรือบริการ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (ค่าสาธารณูปโภค) ค่าน้ำมัน ค่าหนังสือตำรา เป็นต้น หรือรายจ่าย อาจไม่ได้รับสิ่งตอบแทนคือสินค้าหรือบริการก็ได้ เช่น เงินบริจาคเพื่อการกุศล เงินทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

หนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต การชดใช้อาจจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองมีอยู่ หนี้สินเป็น เงินหรือสิ่งของที่มีค่าที่ครอบครัวหรือตนเองได้รับมาจากบุคคลหรือแหล่งเงินภายนอก เช่น การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การกู้ยืมเงินจากกองทุนต่างๆ การซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ การซื้อสินทรัพย์เป็นเงินผ่อนชำระ หรือการเช่าซื้อ เป็นต้น

เงินคงเหลือ คือ เงิน หรือ ทรัพย์สินที่วัดมูลค่าได้ หลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏรายรับมากกว่ารายจ่ายจะทำให้มีเงินคงเหลือ หรือในหลักทางบัญชีเรียกว่า กำไร แต่หากหลังจากนำรายรับลบด้วยรายจ่ายแล้วปรากฏว่ารายจ่ายมากกว่ารายรับจะทำให้เงินคงเหลือติดลบหรือทางบัญชีเรียกว่าขาดทุน นั่นเอง

2. นำข้อมูลการใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่ายเงิน

โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวันมีรายจ่ายใดที่มีความสำคัญมาก และรายจ่ายใดไม่จำเป็นให้ตัดออก เพื่อให้การใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมีพอใช้และเหลือเก็บเพื่อการออมทรัพย์สำหรับใช้จ่ายสิ่งที่เป็นในอนาคต บัญชีครัวเรือนถือเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ข้อคือ การพอประมาณ ถ้ารัฐารับรายจ่าย ก็จะใช้แบบพอประมาณ แต่มีเหตุผลรู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน ที่เอาไว้คุ้มกันตัวเราและครอบครัว บัญชีครัวเรือนสามารถจัดได้หมด จึงนับว่ามีประโยชน์มาก

ข้อควรระวังในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ สัมบันที่บัญชี ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบันทึก และส่งผลให้ไม่อยากบันทึก ผู้จัดทำเข้าใจผิดในรายการบัญชี ไม่เข้าใจรายการที่เป็นรายรับ จึงไม่ได้บันทึกบัญชี เช่น ลูกส่งเงินมาให้พ่อแม่สำหรับใช้จ่ายทุกวันสิ้นเดือน แต่พ่อแม่ไม่ได้บันทึกบัญชีรายรับเนื่องจากเข้าใจว่าเงินที่ได้รับมานั้นมิได้เกิดจากการประกอบอาชีพของตนเองหรือ เข้าใจผิดรายการหนี้สินแต่บันทึกว่าเป็นรายรับ ทำให้มิได้เก็บเงินไว้สำหรับจ่ายชำระหนี้ในอนาคต เช่น ยืมเงินจากเพื่อนบ้านมาใช้จ่ายภายในครอบครัว ถึงแม้จะได้รับเงินมาแต่รายการดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นรายรับเนื่องจากตนเองมีภาระผูกพันที่ต้องชดใช้ในอนาคต ซึ่งอาจต้องชดใช้เงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยด้วย จากสาเหตุดังกล่าวอาจทำให้ครอบครัววางแผนการใช้จ่ายเงินผิดพลาด

ส่วนข้อผิดพลาดอีกประการหนึ่งคือ การเขียนชื่อรายการผิด การบันทึกตัวเลขผิด การบวกหรือการลบจำนวนเงินผิดอาจเกิดจากการลืมจดบันทึกรายการบัญชี หรือบันทึกรายการซ้ำๆ กันหลายรายการ ปัญหาดังกล่าวแก้ไขโดยการคำนวณจำนวนเงินกระทบยอดเงินคงเหลือในบัญชีกับยอดเงินฝากธนาคารที่ครอบครัวมีอยู่จริง หรือยอดเงินที่เก็บไว้สำหรับใช้จ่ายจริง หากพบว่ายอดเงินคงเหลือในบัญชีเท่ากับยอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคาร แสดงว่าการจัดทำบัญชีถูกต้อง แต่หากกระทบยอดแล้วยอดเงินทั้งสองไม่เท่ากันอาจเกิดจากการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือเงินสดของครอบครัวสูญหาย

การวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมระหว่างรายรับและรายจ่าย ครอบครัวต้องมีรายรับมากกว่ารายจ่าย หากพบว่ารายรับน้อยกว่ารายจ่าย ต้องหาแนวทางนำเงินมาใช้จ่ายให้เพียงพอ โดยอาจต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย แต่การกู้ยืมเงินไม่ใช่แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพียงแต่ช่วยให้การใช้จ่ายมีสภาพคล่องช่วงขณะเท่านั้น และในระยะยาวยังส่งผลให้ครอบครัวมีภาระหนี้สินจำนวนมาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยซึ่งจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามระยะเวลาที่ยาวนานในการกู้ยืมเงิน เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก สำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องในการใช้จ่ายเงินหรือปัญหาการรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้นมีแนวทางดังนี้

1. การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อลดภาระการจ่ายเงินออกจากครอบครัว เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนัน สิ่งเสพติดของมีนเมา รายจ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น เป็นการสร้างนิสัยมิให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
2. การลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เพื่อสร้างนิสัยการประหยัด อุดออม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างคุ้มค่า เช่น การปลูกผัก ผลไม้ไว้รับประทานเอง เพื่อช่วยลดค่าอาหาร และค่าเดินทางไปตลาด อีกทั้งทำให้สุขภาพดีอีกด้วย ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแล้วหันมาออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยาน หรือ การเดิน การวิ่งแทนการขับรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เป็นต้น
3. การเพิ่มรายรับหารายได้เสริมนอกเวลาทำงานปกติ เช่น การใช้เวลารับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า การขายอาหารหลังเลิกงาน การปลูกผักหรือเลี้ยงสัตว์ไว้ขาย เป็นต้น

4. การทำความเข้าใจกันภายในครอบครัว เพื่อให้ทุกคนร่วมมือกันประหยัด รู้จักออม การใช้ทรัพยากรต่างๆ ลด ละ เลิก ใช้จ่ายหรือสิ่งที่ไม่จำเป็น และช่วยกันสร้างรายรับให้เพียงพอ เหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน

ประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน

การทำบัญชีครัวเรือนจะทำให้เราทราบว่าในแต่ละเดือน ครอบครัวมีรายรับ-รายจ่ายอะไรบ้าง คนเราส่วนมากมักจะหลงลืม (ไม่สนใจที่จะจดจำ) เวลาใช้จ่ายเงินออกไปหรือรับเงินเข้ามา พอเวลาผ่านไป 2-3 วันก็ลืมแล้ว ดังนั้น บัญชีครัวเรือนจะช่วยเตือนความจำให้เรารู้ถึงการใช้จ่ายเงิน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

1. เพื่อจดบันทึกรายการการดำเนินงานเรียงลำดับก่อนหลัง
2. ง่ายต่อการตรวจสอบ
3. เป็นการควบคุมรักษาทรัพย์สินของกิจการ
4. ป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินงาน
5. สามารถปรับปรุงแก้ไขทัน
6. ทำให้ทราบฐานะของกิจการ
7. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบผลกำไร-ขาดทุนได้ทุกเวลา

วิธีการเริ่มการทำบัญชีครัวเรือน

การทำบัญชีครัวเรือน เริ่มจากการหาสมุดมาสักเล่มหนึ่งอาจเป็นสมุดที่เล็ก ๆ ใช้แล้วเหลือหน้ากระดาษว่าง ๆ ก็นำมาทำเป็นบัญชีครัวเรือนได้ ปากกาหรือดินสอสำหรับเขียนลงในสมุดบัญชีครัวเรือน สำหรับชาวบ้านหรือคนที่อ่าน-เขียนหนังสือไม่ค่อยคล่องก็อาจใช้ให้ลูก ๆ ช่วยเขียนให้ การทำบัญชีครัวเรือนในแต่ละวันใช้เวลาไม่นาน ประมาณ 5-10 นาทีก็เสร็จแล้ว เวลาที่เสียไป

แค่ 5-10 นาทีต่อวันแต่ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือนนั้นมีค่ามากมายมหาศาลนักในการช่วยวางแผนการเงินของครอบครัว และสามารถประยุกต์ไปจนถึงการนำไปใช้แก้ไขปัญหาหนี้สินได้ ขอให้ขอมสละเวลาในแต่ละวันเพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ดีขึ้น

บัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบแต่อย่างน้อยต้องมีการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ช่อง ประกอบด้วย ช่องแรกวันเดือนปีเพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ช่องที่สองรายการ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ ช่องที่สามรายรับ เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับช่องที่สี่รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่ายออกไป และช่องสุดท้ายยอดคงเหลือ เป็นช่องสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน

การจัดทำบัญชีครัวเรือน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๑) แยกประเภทของรายได้ และค่าใช้จ่าย แต่ละประเภทออกมา อาจใช้สมุดบัญชีที่มีขายตามร้านทั่วไป หรือหาสมุดมาตีเส้น แบ่งออกเป็นแถวในแนวตั้งและแนวนอน เพื่อจดยรายการ
- ๒) กำหนดรหัสประเภทของรายได้ และ ค่าใช้จ่าย เพื่อใช้สรุปประเภทของค่าใช้จ่าย
- ๓) เริ่มจากยอดเงินสดยกมา หรือ เงินทุนตั้งต้น แล้ว บวก ด้วยรายได้ หัก ด้วยค่าใช้จ่าย และแสดงยอดคงเหลือไว้
- ๔) นำรายการที่เป็นบัญชีประเภทเดียวกัน รวมยอดเข้าด้วยกัน แล้ว แยกไปสรุปไว้ต่างหาก โดยสรุปยอดตามแต่ต้องการ เช่น เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน เป็นต้น

หลักการบันทึกทางบัญชี

หลักการบันทึกบัญชีครัวเรือนคืออาจจะเริ่มจากการมองรวมภาพใหญ่ก่อนว่า ในเดือนหนึ่งๆ หรือปีหนึ่งๆ มีรายการอะไร ดังนี้

- รายการค่าใช้จ่ายใหญ่ๆ อะไรบ้าง ที่ค่อนข้างคงที่ เช่น หรือเงินค่าเรียนหนังสือบุตร หรือเงินค่าวัตถุดิบในการผลิตสินค้า เช่น ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์พืช และมีรายการย่อยๆ ที่เกิดประจำวันอะไรบ้าง เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (ค่าสาธารณูปโภค) ค่าน้ำมัน เงินทำบุญทอดกฐินทอดผ้าป่า เป็นต้น

- หนี้สินก็เป็นค่าใช้จ่ายรายการใหญ่ที่เป็นภาระผูกพันที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต ได้แก่ ค่าดอกเบี้ยเงินที่ไปกู้และต้องใช้คืนรายเดือนหลายปี จากการกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน จากกองทุน หรือธนาคารต่างๆ หรือ การซื้อของด้วยเงินเชื่อ การด้วยเครดิต หรือด้วยเงินผ่อนชำระหรือการเช่าซื้อ การจำนำ จำนอง ขายฝาก เป็นต้น

- เงินคงเหลือ คือ เงินหรือทรัพย์สินที่วัดมูลค่าได้ หลังจากนำรายรับหักรายจ่ายแล้ว ถ้ารายรับมากกว่ารายจ่าย จะเกิดเงินคงเหลือ หรือในหลักทางบัญชีเรียกว่า “กำไร” แต่หากหลังจากนำรายรับหักรายจ่ายแล้ว พบว่า รายจ่ายมากกว่ารายรับจะทำให้เงินคงเหลือติดลบ หรือทางบัญชีเรียกว่า “ขาดทุน” นั่นเอง

การวิเคราะห์บัญชีครัวเรือน

ให้นำบัญชีครัวเรือนที่ผ่านมาในระยะเวลา 1 เดือน มาพิจารณาว่า รายรับ-รายจ่าย มีความสมดุลกันหรือไม่ รับมากกว่าจ่าย หรือจ่ายมากกว่ารับ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน รายจ่ายมักจะมากกว่ารายรับ จึงต้องให้ความสำคัญในการพิจารณา รายจ่ายให้ดีกว่า พยายามรายการไหนที่พอจะลดหรือตัดออกได้ (รายการที่ฟุ่มเฟือย) ก็ให้หาทางปรับลดหรือตัดรายการรายจ่ายเหล่านี้ ออกไป

ข้อควรระวัง

ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ สัมบันทึบบัญชี ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบันทึก และส่งผลให้ไม่ยอมบันทึก ผู้จัดทำ เข้าใจผิดในรายการบัญชี ไม่เข้าใจรายการที่เป็นรายรับ จึงไม่ได้บันทึบบัญชี เช่น ลูกส่งเงินมาให้พ่อแม่สำหรับใช้จ่ายทุกวันสิ้นเดือน แต่พ่อแม่ไม่ได้บันทึบบัญชีรายรับเนื่องจากเข้าใจว่าเงินที่ได้รับมานั้นมิได้เกิดจากการประกอบอาชีพของตนเองหรือ เข้าใจผิดรายการ หนี้สินแต่บันทึกว่าเป็นรายรับ ทำให้มิได้เก็บเงินไว้สำหรับจ่ายชำระหนี้ในอนาคต เช่น ยืมเงินจากเพื่อนบ้านมาใช้จ่ายภายในครอบครัว ถึงแม้จะได้รับเงินมาแต่รายการดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นรายรับเนื่องจากตนเองมีการผูกพันที่ต้องชดใช้ในอนาคต ซึ่งอาจต้องชดใช้เงินต้น พร้อมด้วยดอกเบี้ยด้วย จากสาเหตุดังกล่าวอาจทำให้ครอบครัววางแผนการใช้จ่ายเงินผิดพลาด

ปัญหาของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ปัญหาที่สำคัญของการจัดทำบัญชี มีดังนี้

1. การสัมบันทึบบัญชี ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบันทึก และส่งผลให้ไม่ยอมบันทึก
2. ผู้จัดทำเข้าใจผิดในรายการบัญชี ไม่เข้าใจรายการที่เป็นรายรับ จึงไม่ได้บันทึบบัญชี เช่น ลูกส่งเงินมาให้พ่อแม่สำหรับใช้จ่ายทุกวันสิ้นเดือน แต่พ่อแม่ไม่ได้บันทึบบัญชีรายรับ เนื่องจากเข้าใจว่าเงินที่ได้รับมานั้นมิได้เกิดจากการประกอบอาชีพของตนเองหรือ เข้าใจผิดรายการหนี้สิน เช่น ยืมเงินมาใช้ แต่บันทึกว่าเป็นรายรับ ทำให้มิได้เก็บเงินไว้สำหรับจ่ายชำระหนี้ในอนาคต
3. การเขียนชื่อรายการผิด การบันทึกตัวเลขผิด การบวกหรือการลบจำนวนเงินผิดอาจเกิดจากการลืมจดบันทึกรายการบัญชี หรือบันทึก รายการซ้ำๆ กันหลายรายการ ปัญหาดังกล่าวแก้ไขโดยการคำนวณจำนวนเงินกระทบยอดเงินคงเหลือในบัญชีกับยอดเงินฝากธนาคารที่ครอบครัวมีอยู่จริง หรือยอดเงินที่เก็บไว้สำหรับใช้จ่ายจริง หากพบว่ายอดเงินคงเหลือในบัญชีเท่ากับยอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคาร แสดงว่าการจัดทำบัญชีถูกต้อง แต่หากกระทบยอดแล้วยอดเงินทั้งสองไม่เท่ากันอาจเกิดจากการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือ เงินสดของครอบครัวสูญหาย

แนวทางในการแก้ไขลดปัญหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้นมีดังนี้

- การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อลดภาระการจ่ายเงินออกจากครอบครัว เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนัน การแทงหวย ซื้อลอตเตอรี่ สูบบุหรี่ยี่ห้อหรู ของมีเนมา รายจ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น
- การลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เพื่อสร้างนิสัยการประหยัด อุดออม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างคุ้มค่า เช่น การปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง เพื่อช่วยลดค่าอาหาร และค่าเดินทางไปตลาด ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงด้วยการหันมาเดิน การปั่นจักรยานแทนการขับรถ
- การเพิ่มรายรับหารายได้เสริมนอกเวลาทำงานปกติ เช่น การใช้เวลาว่างรับจ้างทำอาหาร ทำขนม ทำหัตถกรรม ตัดเย็บเสื้อผ้า หรือเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เป็นต้น
- การทำความเข้าใจกันภายในครัวเรือนเพื่อให้ทุกคนร่วมมือกันประหยัด อุดออม เลิกใช้จ่ายในรายการบัญชีที่ไม่จำเป็น และช่วยกันสร้างรายรับให้เพียงพอ

การวางแผนการใช้จ่ายเงิน

เมื่อมีการบันทึกการใช้จ่ายของครอบครัวเป็นรายเดือนแล้ว ข้อมูลการใช้จ่ายจะต้องนำมาคำนวณสรุปว่าเป็นอย่างไร ครอบครัวควรมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ถ้ารายจ่ายมากกว่าก็ต้องหาวิธีการแก้ไข โดยด่วน โดยมีข้อควรพิจารณาดังนี้

1. การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อลดภาระการจ่ายเงินออกจากครอบครัว เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนัน สิ่งเสพติดของมีเนมา รายจ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น เป็นการสร้างนิสัยมิให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
2. การลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เพื่อสร้างนิสัยการประหยัด อุดออม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างคุ้มค่า เช่น การปลูกผัก ผลไม้ไว้รับประทานเอง เพื่อช่วยลดค่าอาหาร และค่าเดินทางไปตลาด อีกทั้งทำให้สุขภาพดีอีกด้วย ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแล้วหันมาออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยาน หรือการเดิน การวิ่งแทนการขับรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เป็นต้น
3. การเพิ่มรายรับ หารายได้เสริมนอกเวลาทำงานปกติ เช่น การใช้เวลาว่างรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า การขายอาหารหลังเลิกงาน การปลูกผักหรือเลี้ยงสัตว์ไว้ขาย เป็นต้น
4. การทำความเข้าใจกันภายในครอบครัวเพื่อให้ทุกคนร่วมมือกันประหยัด รู้จักอุดหนุน การใช้ทรัพยากรต่างๆ ลด ละ เลิก รายจ่ายหรือสิ่งที่ไม่จำเป็น และช่วยกันสร้างรายรับให้เพียงพอ เหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน

การเรียนรู้การจัดการการเงินและการออม

การเรียนรู้เพื่อการจัดสรรเงินอย่างถูกต้อง โดยนำข้อมูลการใช้จ่ายเงินภายในครัวเรือนมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยพิจารณาแต่ละรายการในแต่ละวันมีรายจ่ายใดที่มีความสำคัญมาก และรายจ่ายใดไม่จำเป็นให้ตัดออก เพื่อให้การใช้จ่ายเงินภายในครอบครัวมีพอใช้และเหลือเก็บเพื่อการออมทรัพย์สำหรับใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในอนาคต อยากรู้ก็ตาม หากพบว่า

รายรับน้อยกว่ารายจ่าย ต้องหาแนวทางนำเงินมาใช้จ่ายให้เพียงพอ โดยอาจต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย แต่การกู้ยืมเงินไม่ใช่แนวทางแก้ไข ปัญหา ในระยะยาวยังส่งผลให้ครอบครัวมีภาระหนี้สินจำนวนมาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

การจัดทำบัญชีครัวเรือน หรือ บัญชีรายรับรายจ่ายนี้ ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการจดบันทึกรายการต่างๆ ที่เป็นเงินเท่านั้น แต่ยังเป็น การสร้างความสามัคคีภายในครอบครัว รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันกันในสังคม มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ ได้รับจากการจดบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้ประชาชนทุกคนรู้จักการบริหารจัดการด้านการเงินและการวางแผนการทำงานทุก อย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ การทำบัญชีครัวเรือนทำให้ครอบครัวมีความสุขใช้ชีวิตโดยยึดหลักความพอเพียง มีเหตุมีผล รู้จักพึ่งพา ตนเอง มีความพอประมาณ การเงินมีสภาพคล่อง รู้จักการเก็บออม ทุกคนรู้ถึงแหล่งที่มาของรายรับและการใช้ไปของค่าใช้จ่ายในแต่ละ วันสามารถนำข้อมูลการใช้จ่ายมาวางแผนบริหารการเงินในอนาคตได้

แบบทดสอบหลังการเรียน

ข้อที่ 1 จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

ข้อ 1 ข้อใดคือความหมายของการบัญชี

- ก. การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ข. การจัดบันทึก
- ค. การจำแนกและสรุปข้อมูลในรูปตัวเงิน
- ง. ถูกทุกข้อ

ค. รถยนต์

ง. ข้อ ก และ ข ถูก

ข้อ 2 สินทรัพย์หมายถึงข้อใด

- ก. สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน มีมูลค่าซึ่งบุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของหรือสามารถถือเอาประโยชน์จากกรรมสิทธิ์ได้
- ข. ภาระผูกพันของกิจการอันเกิดจากการดำเนินงานซึ่งจะต้องชำระคืนในภายหน้า
- ค. ทุนของเจ้าของกิจการที่นำมาลงทุน
- ง. การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลา

ข้อ 5 ข้อใดหมายถึงสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

- ก. เงินสด
- ข. ที่ดิน
- ค. อาคาร
- ง. ข้อ ข และ ค ถูก

ข้อ 3 หนี้สินหมายถึง ข้อใด

- ก. สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน มีมูลค่าซึ่งบุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของหรือสามารถถือเอาประโยชน์จากกรรมสิทธิ์ได้
- ข. ภาระผูกพันของกิจการอันเกิดจากการดำเนินงานซึ่งจะต้องชำระคืนในภายหน้า
- ค. ทุนของเจ้าของกิจการที่นำมาลงทุน
- ง. การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลา

ข้อ 6 ข้อใดหมายถึงหนี้สินหมุนเวียน

- ก. เจ้าหนี้
- ข. ค่าโทรศัพท์ค้างจ่าย
- ค. เงินกู้ระยะยาว
- ง. ข้อ ก และ ข ถูก

ข้อ 4 ข้อใดหมายถึงสินทรัพย์หมุนเวียน

- ก. เงินสด
- ข. เงินฝากธนาคาร

ข้อ 7 ข้อใดหมายถึงหนี้สินไม่หมุนเวียน

- ก. เงินกู้ยืมระยะยาว
- ข. เจ้าหนี้การค้า
- ค. เงินกู้ยืม 6 เดือน
- ง. ค่าหอพักค้างจ่าย

ข้อ 8 ส่วนของเจ้าของหมายถึงข้อใด

- ก. สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน มีมูลค่าซึ่งบุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของหรือสามารถถือเอาประโยชน์จากกรรมสิทธิ์ได้
- ข. การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลา
- ค. ทุนของเจ้าของกิจการที่นำมาลงทุน
- ง. ผลตอบแทนที่กิจการได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการ

ข้อ 9 ข้อใดหมายถึงรายจ่าย

- ก. มูลค่าเงินที่ใช้เป็นค่าบริการหรือสินค้าที่ต้องจ่าย
เมื่อทำกิจกรรมใด ๆ โดยอาจจ่ายในรูปของเงินสด
หรือเครดิต
- ข. การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
- ค. ผลตอบแทนที่ได้รับจากการประกอบกิจการ
- ง. ข้อ ก และ ข ถูก

ข้อ 10 ข้อใดหมายถึงรายได้

- ก. ผลตอบแทนที่ได้รับจากการประกอบกิจการ
- ข. ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน
- ค. ผลตอบแทนที่ได้รับจากการขายทรัพย์สิน
- ง. ถูกทุกข้อ

ข้อ 2 ให้นักศึกษาระบุว่ารายการใดเป็นสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ

รายการ	ประเภท
1. เงินสด	
2. เงินฝากธนาคาร	
3. เจ้าหนี้การค้า	
4. บ้าน	
5. เงินกู้ระยะยาว	
6. ทูณ-นายสมชาย	
7. สัมปทาน	
8. ลิขสิทธิ์	
9. ที่ดิน	
10. ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย	

บทที่ 4 การใช้แอปพลิเคชันในการช่วยจัดทำบัญชี

สาระสำคัญ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ได้มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตเป็นอันมาก ทั้งเทคโนโลยีเข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี แต่ในทางกลับกันนั้นก็ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสถาบันครอบครัว ผลที่ตามมาคือความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดของเด็กและเยาวชนได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้รับคำนิยามจากคนดัง อาทิ ดารา นางแบบ เน็ตไอดอล ทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่น่าห่วงตามมากมาย ซึ่งปัญหาหนึ่งที่สังคมตระหนักเป็นอย่างมากต่อเยาวชนไทย ก็คือ ปัญหาการจับจ่ายฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นปัญหาอันดับต้นๆของเยาวชนไทยในยุคปัจจุบัน

ซึ่งในบทนี้จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินควบคู่ไปกับเรียนรู้การใช้คู่มือการใช้แอปพลิเคชัน Wally บนโทรศัพท์สมาร์ทโฟนทั้งระบบ Android และ ios ตัวช่วยที่จะทำให้ระบบการเงินของคุณดีขึ้นและเป็นเศรษฐีในอนาคต.....!!!

จุดประสงค์

1. นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือน
2. นักศึกษาสามารถบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือนผ่านแอปพลิเคชัน พอเพียง ได้

การทำ บัญชีรายรับรายจ่าย ประจำวันส่วนตัวของเราเองนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมาก ซึ่งจะช่วยให้เรา
รับรู้อัตราเงินคงเหลือประจำวัน การวางแผนใช้จ่ายเงิน การสร้างวินัยในตนเอง สมุดบัญชีจะเป็นแผนให้เราได้รับ
อนาคตทางการเงินของเรา และยังทำให้เราได้รู้ข้อผิดพลาดในการใช้จ่ายเงินของเดือนที่ผ่านมาอีกด้วย

เราจะจดบัญชีรายรับรายจ่ายได้อย่างไรให้ง่ายและสะดวกแน่นอนว่าการจดทุกรายการใช้จ่าย แม้แต่เล็กน้อยๆ
นั้นดูเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหากเราต้องทำมันไปตลอด และยอมรับหรือไม่ว่า บางครั้งเราก็คิดว่ามันไม่จำเป็น

แต่ถ้าหากวันหนึ่งเรามีคำถามว่าเงินเราหายไปไหน? คำตอบที่ของปัญหานี้ก็คือการจดบันทึกรายรับ
และรายจ่ายของเรานั่นเอง สิ่งสำคัญคือเราต้องบันทึกว่าเราจ่ายค่าอะไรไปบ้าง แล้วมาตรวจสอบดูว่าค่าใช้จ่ายที่
เกิดขึ้นนั้นมันมีความจำเป็นหรือไม่ ดังนั้นการบันทึกรายรับ-รายจ่ายจะเป็นการป้องกันการใช้จ่ายที่มากเกินไป
นั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นเรายังสามารถเห็นได้ด้วยว่าเราซื้ออะไรไปบ้างในแต่ละเดือน และอะไรบ้างที่ไม่จำเป็น
หรือเป็นของฟุ่มเฟือย

การบันทึกรายรับรายจ่ายนั้น ไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัว เราสามารถจดบันทึกในสมุดโน้ต หรือจะใช้
โปรแกรม Excel ก็ได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังมีแอปพลิเคชันที่ช่วยให้การบันทึกรายรับ-รายจ่ายเป็นเรื่องที่ง่าย
กว่าเดิม เพียงแค่หยิบสมาร์ตโฟนออกมา เราก็บันทึกได้แล้ว

“พอเพียง”

แอปพลิเคชันที่ชื่อว่า “พอเพียง” ทำงานบนระบบ Android โดยเมื่อมีการนำมาบันทึก ระบบจะช่วยให้
เราทราบสถานะทางการเงิน มีการสรุปยอดรายเดือน หรือตามช่วงวันที่ที่เราต้องการระบุเอง รวมถึงการแจ้ง
ยอดเงินคงเหลือปัจจุบัน

เชื่อว่าหลายๆคนคงเคยประสบเหตุการณ์แบบนี้

เงินเดือนรายรับที่ได้มาก็ไม่ใช่น้อยๆ

แต่ทำไม ถึงใช้เดือนชนเดือน ไม่มีเงินเก็บเลย

เดือนเดือนหนึ่งเราใช้ไปกับอะไร ?

ปัญหาเหล่านี้จะหมดไป เพียงแค่ลงบันทึกรายรับรายจ่าย ด้วยแอปพลิเคชัน พอเพียง บัญชีรายรับรายจ่าย
หน้าตาของแอปพลิเคชัน พอเพียง บัญชีรายรับรายจ่าย จะเป็นดังนี้

ขั้นตอนการทำบัญชีผ่านแอปพลิเคชันมีดังนี้

1. เข้า Play Store แล้วพิมพ์คำว่า พอเพียง บัญชีรายรับรายจ่าย

2. กดติดตั้งแอปพลิเคชันบน โทรศัพท์มือถือ

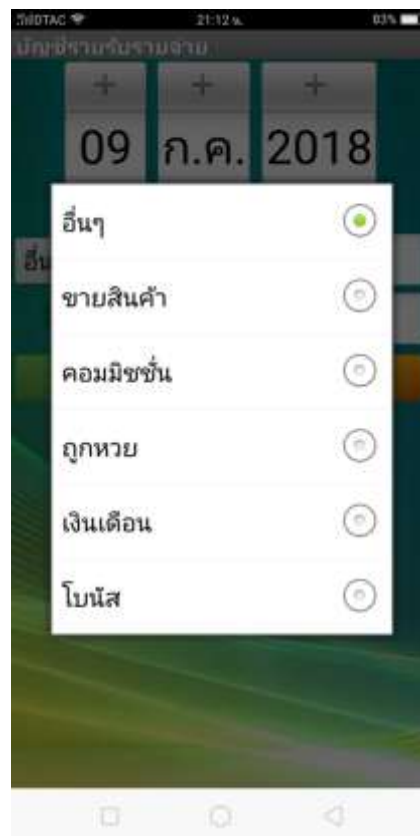
3. กดที่ปุ่มบันทึกประจำวัน

4. จะปรากฏ ชนิดการบันทึก ถ้าต้องการบันทึกรายรับให้เลือกที่รายรับ

5. เลือกวันที่ต้องการลงบันทึกการรายรับ

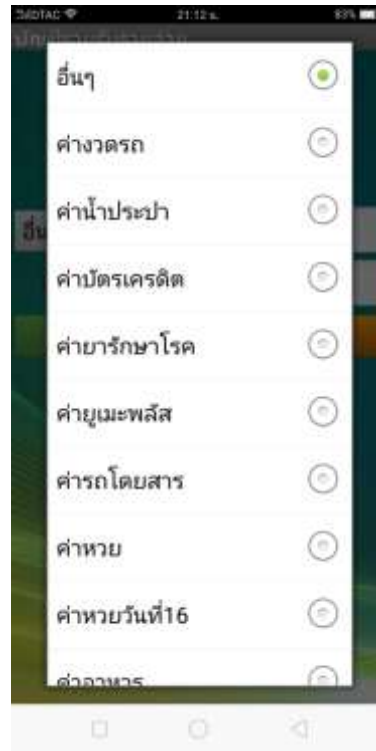
6. ทำการเรียกเหตุผลของรายรับ

7. ถ้าต้องการบันทึกรายจ่ายให้เลือกปุ่มรายจ่าย

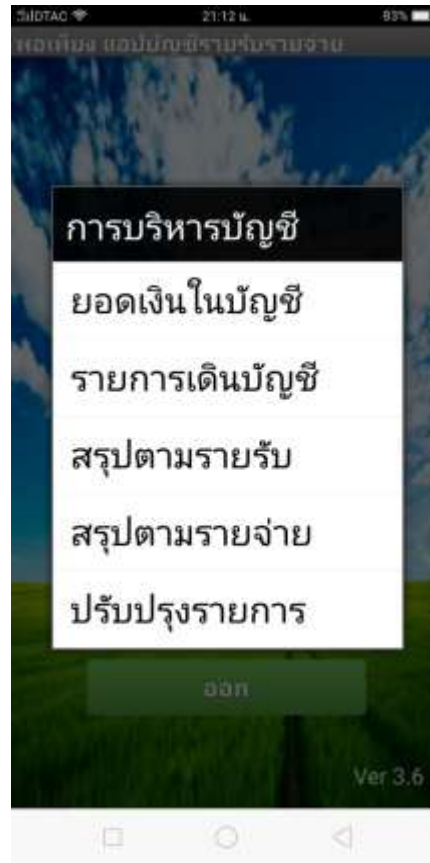
8. ทำการเลือกวันที่ต้องการบันทึกรายจ่าย

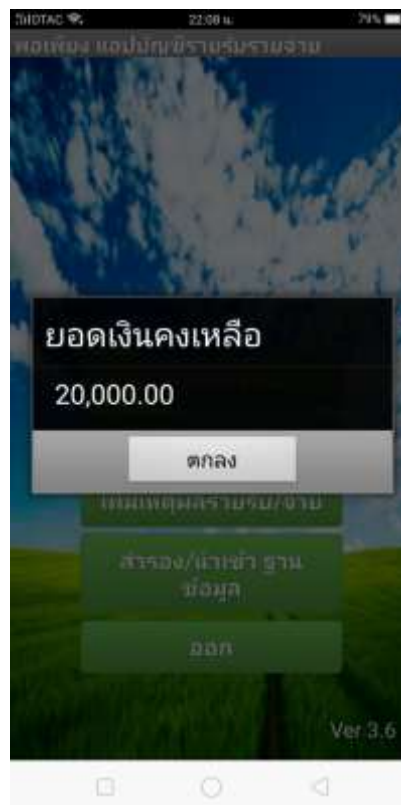
9. ทำการเลือกเหตุผลในการบันทึกรายจ่าย

10. ถ้าต้องการเช็คข้อมูลการเงินให้เลือกปุ่มข้อมูลการเงิน

11. ถ้าต้องการเช็คยอดเงินคงเหลือในบัญชีให้เลือกปุ่มยอดเงินในบัญชี

12. ก็จะปรากฏเงินคงเหลือ

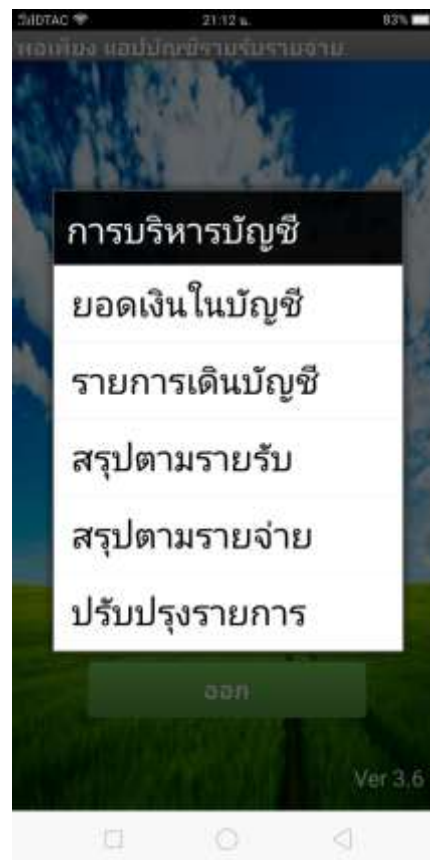
13. ถ้าต้องการรู้การเดินบัญชีให้กดที่ปุ่มรายการเดินบัญชี

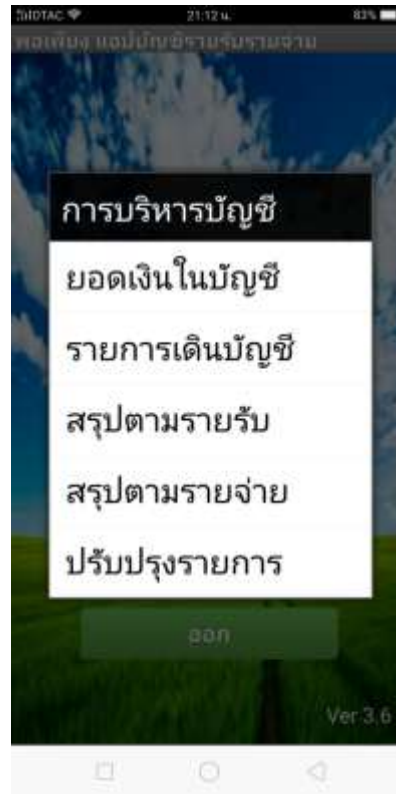
14. ก็จะปรากฏการเดินบัญชีซึ่งในการตรวจสอบการเดินบัญชีก็จะมิให้เลือกทั้งรายเดือนรายวัน

15. ถ้าต้องการเช็คหรือสรุปรายรับให้คลิกที่ปุ่มสรุปตามรายรับ

16. ถ้าต้องการเช็คหรือสรุปรายรับให้คลิกที่ปุ่มสรุปตามรายจ่าย

17. ถ้าต้องการปรับปรุงแก้ไขบัญชีหรือข้อมูลให้เลือกที่ปุ่มปรับปรุงรายการ

18. ถ้าต้องการเพิ่มเหตุผลรายรับรายจ่ายให้เลือกที่ปุ่มเพิ่มเหตุผลรายรับรายจ่าย

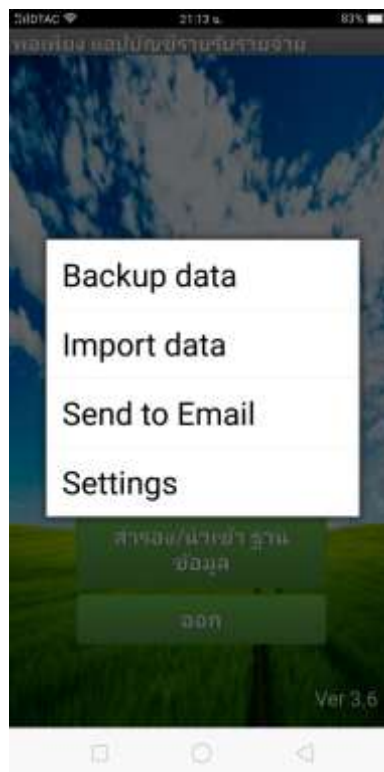
19. จะปรากฏชนิดการบันทึกเพื่อให้สามารถเพิ่มเหตุผลรายรับรายจ่าย

20. จะปรากฏชนิดช่องการบันทึกเพื่อให้สามารถเพิ่มเหตุผลรายรับรายจ่าย

21. ถ้าหากต้องการนำข้อมูลการทำรายรับรายจ่ายออกมาเป็นเอกสารหรือส่งผ่าน E-Mail ให้เลือกปุ่มการสำรอง/นำเข้าฐานข้อมูล

22. ก็จะปรากฏการเลือกการนำข้อมูลออกตามภาพ

แบบทดสอบหลังการเรียน

ให้นักเรียนนำโทรศัพท์มือถือแอปพิจั้นดังกล่าวและให้บันทึกรายรับ – รายจ่าย ผ่านแอปพิจั้นนี้
อย่างน้อย 1 เดือน

บทที่ 5 ผู้เขียน : ผศ.วิทยา ด้านธำรงกุล

การเขียนแผนธุรกิจอย่างง่าย

แผนธุรกิจ(Business Plan)

แผนธุรกิจ (Business Plan) เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับผู้ประกอบการที่ริเริ่มจะก่อตั้งกิจการ แผนนี้เป็นผลสรุปหรือผลรวมแห่งกระบวนการคิดพิจารณา และการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนความคิดของผู้ประกอบการออกมาเป็นโอกาสทางธุรกิจ มีผู้เปรียบเทียบว่าแผนธุรกิจเปรียบเหมือนแผนที่ในการเดินทาง ที่จะชี้แนะขั้นตอนต่างๆ ที่ละขั้นตอนในกระบวนการก่อตั้งกิจการ แผนจะให้รายละเอียดต่างๆ ทั้งเรื่องของการตลาด การแข่งขันกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ การคาดคะเนทางการเงิน ที่จะชี้นำผู้ประกอบการ ไปสู่ความสำเร็จหรือชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนและข้อควรระวังด้วยเช่นกัน

ถ้าเปรียบว่าแผนที่ที่ดีย่อมจะให้รายละเอียดถนนหนทาง และทิศทางที่ชัดเจนแล้ว แผนธุรกิจก็ไม่ต่างกันในการที่จะให้รายละเอียดอย่างเพียงพอที่จะทำให้ผู้ร่วมลงทุนตัดสินใจได้ว่า ธุรกิจนั้นควรจะร่วมลงทุนด้วยหรือไม่ จากแผนธุรกิจจะทำให้ผู้ร่วมลงทุนเข้าใจวัตถุประสงค์ของธุรกิจอย่างชัดเจน เข้าใจแนวคิดและปรัชญาของธุรกิจ แผนปฏิบัติการ ปัญหาอุปสรรค และหนทางที่เตรียมการเพื่อไปสู่ความสำเร็จ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการจะใช้เงินลงทุนของตัวเอง ไม่ต้องการผู้ร่วมลงทุนหรือเงินกู้จากสถาบันการเงิน แผนธุรกิจก็ยังจำเป็นอยู่ดีเพื่อให้ผู้ประกอบการมีแผนที่ในการบอกทิศทางของการดำเนินกิจการ ในอนาคต

แผนธุรกิจสำคัญอย่างไร

สำหรับผู้ประกอบการแล้ว แผนธุรกิจเป็นเอกสารที่มีความสำคัญยิ่งกว่าเอกสารใดๆ ที่เคยมีการรวบรวมมา ความสำคัญเหล่านี้ได้แก่

1. แผนธุรกิจสำคัญในฐานะที่จะให้รายละเอียดของการเริ่มต้นธุรกิจ แผนธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการมีเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดแนวทางของความคิด และช่วยให้ผู้ประกอบการแน่วแน่ต่อการใช้ทรัพยากรและกำลังความพยายามเพื่อ ไปสู่เป้าหมาย
2. แผนธุรกิจสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือที่จะแสวงหาเงินทุนจากผู้ร่วมลงทุน จากกองทุนร่วมลงทุน และจากสถาบันการเงินต่างๆ
3. แผนธุรกิจสำคัญในฐานะที่เป็นเสมือนพิมพ์เขียวที่ให้รายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมในการจัดหาเงินทุน กิจกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรมการตลาด และอื่นๆ ในการบริหารกิจการใหม่ แผนธุรกิจยังใช้เพื่อกำหนดการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องในอนาคตของกิจการอีกด้วย

แผนธุรกิจควรมีอะไรบ้าง

เนื่องจากแผนธุรกิจที่ดีย่อมช่วยในการวัดถึงความเป็นไปได้ของกิจการที่จะลงทุน แผนจึงควรประกอบด้วยการวิเคราะห์อย่างละเอียดในตัวแปรหรือปัจจัยดังต่อไปนี้

1. สินค้าหรือบริการที่จะขาย
2. กลุ่มลูกค้าที่คาดหวัง
3. จุดแข็งและจุดอ่อนของกิจการที่จะทำ
4. นโยบายการตลาด เช่น นโยบายด้านราคา การส่งเสริมการตลาด การกระจายสินค้า
5. วิธีการหรือกระบวนการในการผลิต รวมถึงเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ต้องใช้

6. ตัวเลขทางการเงิน นับตั้งแต่รายได้ที่คาดว่าจะได้ ค่าใช้จ่าย กำไร ขาดทุน จำนวนเงินลงทุนที่ต้องการ และกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้มาหรือใช้ไป

แผนธุรกิจที่ดี เมื่ออ่านแล้วควรจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ได้

1. การก่อตั้งธุรกิจเป็นรูปร่างชัดเจนขนาดไหน เสร็จสมบูรณ์แล้วหรือยัง
2. ธุรกิจนี้ลงทุนใหม่
3. ธุรกิจมีแนวโน้มหรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตั้งแต่เมื่อแรกตั้งมากน้อยขนาดไหน
4. ธุรกิจนี้มีความได้เปรียบหรือความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวมากน้อยเพียงใด
5. สินค้าที่จะผลิตมีวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพเพียงใด
6. สินค้าที่ผลิตสามารถวางตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด
7. วิธีการผลิตและการวางตลาดสินค้านั้น มีทางเลือกอื่นๆ ที่ประหยัดได้มากกว่าหรือไม่
8. หน้าที่ต่างๆ เช่น การผลิต การจำหน่าย การจัดการทางการเงิน การจัดการคน มีการจัดการที่ดีและเหมาะสมเพียงใด
9. จำนวนและคุณภาพของพนักงานที่ต้องการมีเพียงพอหรือไม่

โดยสรุปแล้วแผนธุรกิจที่มีการรวบรวมและเขียนขึ้นอย่างดีนั้น ไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น ตัวแผนต้องสามารถเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ดี ที่จะส่งผ่านความคิด ผลการวิจัยและแผนที่จะนำเสนอให้กับผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าของเงิน ต้องเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารและดำเนินกิจการที่จะจัดตั้งขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องเป็นเครื่องมือในการวัดผลความก้าวหน้าของกิจการ รวมถึงการประเมินถึงความเสี่ยงที่จำเป็น ดังนั้น นับได้ว่า การวางแผนธุรกิจเป็นเรื่องที่ต้องพิถีพิถัน ใช้เวลา ใช้ความพยายาม เสียค่าใช้จ่าย แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับมา คือ ความแตกต่างระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจการทีเดียว

องค์ประกอบของแผนธุรกิจ

แม้ว่าองค์ประกอบของแผนธุรกิจจะไม่ได้มีกำหนดไว้ตายตัว หากแต่องค์ประกอบหลัก ซึ่งนักลงทุนพิจารณาว่าเป็นสิ่งสำคัญและต้องการรู้ จะประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ

1. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
2. ประวัติโดยย่อของกิจการ
3. การวิเคราะห์สถานการณ์
4. วัตถุประสงค์และเป้าหมายทางธุรกิจ
5. แผนการตลาด
6. แผนการจัดการและแผนกำลังคน
7. แผนการผลิต/ปฏิบัติการ
8. แผนการเงิน
9. แผนการดำเนินงาน
10. แผนฉุกเฉิน

องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาในบทสรุปผู้บริหารควรกล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้

1. อธิบายว่าจะทำธุรกิจอะไร และแนวคิดของธุรกิจนั้นเป็นอย่างไร

พยายามอธิบายให้เห็นว่า สินค้าหรือบริการที่จะทำนั้นจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหรือวิถีการใช้สินค้าหรือบริการไปจากเดิมอย่างไร บอกด้วยว่าธุรกิจจะก่อตั้งเมื่อไร สินค้า/บริการมีคุณสมบัติพิเศษอะไร ในแง่รูปลักษณ์ ประโยชน์ใช้สอย เทคโนโลยี ฯลฯ ที่จะได้เปรียบเหนือคู่แข่ง หากธุรกิจดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว บอกด้วยว่า ขนาดของธุรกิจใหญ่ขนาดไหน มีความเติบโตก้าวหน้าในช่วงที่ผ่านมาอย่างไร

2. โอกาสและกลยุทธ์ สรุปว่าจะอะไรคือโอกาส ทำไมจึงน่าในใจ และจะใช้โอกาสนั้นด้วยวิธีอย่างไร

ข้อมูลส่วนนี้อาจนำเสนอในรูปแบบข้อเท็จจริงของตลาด เงื่อนไขตลาด สภาพของคู่แข่ง (เช่น คู่แข่งขันไม่ปรับปรุงสินค้ามานานแล้ว คู่แข่งขันกำลังเพลิงพล้ำ แนวโน้มของอุตสาหกรรมและอื่นๆ ที่แสดงว่าโอกาสทางการค้ากำลังเปิดให้)

3. กลุ่มลูกค้าเป้าหมายและการคะเนลูกค้าเป้าหมาย

ระบุและอธิบายย่อๆ ถึงลักษณะตลาด ใครเป็นกลุ่มลูกค้าหลัก จะจัดวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์อย่างไร จะวางแผนการเข้าถึงลูกค้าอย่างไร รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของตลาด ขนาดและอัตราการเติบโตของกลุ่มลูกค้า ยอดขาย และส่วนแบ่งตลาดที่คาดหวัง

4. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของธุรกิจ

ระบุถึงความได้เปรียบและความเหนือกว่าในการแข่งขัน เช่น ความได้เปรียบจากตัวผลิตภัณฑ์ การได้เปรียบจากการเข้าตลาดก่อน ความได้เปรียบจากการที่คู่แข่งอยู่ในภาวะอ่อนแอ ตลอดจนเงื่อนไขอื่นๆ ของอุตสาหกรรมนั้นๆ

5. ความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไร

บทสรุปให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการลงทุน เช่น กำไรขั้นต้น กำไรจากการดำเนินงาน ระยะเวลาของการทำกำไร ระยะเวลาการคุ้มทุน ระยะเวลาที่กระแสเงินสดจะเป็นบวก การคาดหมายอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และการคาดคะเนผลตอบแทนทางการเงินอื่นๆ

6. ทีมผู้บริหาร

สรุปความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้ที่เป็นตัวหลักในการก่อตั้งและบริหาร พร้อมสมาชิกในทีม บอกย่อๆ ถึงความสำเร็จในอดีต โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการทำกำไร การบริหารงานและคน

7. ข้อเสนอผลตอบแทน

ระบุสั้นๆ ถึงเงินลงทุนหรือเงินกู้ที่ต้องการ จะเอาเงินไปทำอะไร จะตอบแทนเจ้าของเงินอย่างไร ผลตอบแทนของการลงทุนของเจ้าหน้าที่หรือผู้ร่วมลงทุนจะเป็นเท่าใด

องค์ประกอบที่ 2 : ประวัติย่อของกิจการ

ส่วนนี้คือการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งกิจการ ทั้งในด้านรูปแบบการจัดตั้งหรือจดทะเบียน ตลอดจนแนวคิดและที่มาของการเล็งเห็น โอกาสทางการตลาด การคิดค้นและพัฒนาสินค้า/บริการ ที่ต้องการนำเสนอให้กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายระยะที่ต้องการให้เป็นในอนาคต

องค์ประกอบที่ 3 : การวิเคราะห์สถานการณ์

ขั้นตอนแรกของการจัดทำแผนธุรกิจ คือ การพยายามทำความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของปัจจัยสำคัญๆที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การแข่งขัน ความน่าสนใจโดยรวมของอุตสาหกรรม ตลอดจนความสามารถในการทำกำไร และความพร้อมในด้านต่างๆ ของกิจการ ดังนั้นการวิเคราะห์สถานการณ์จึงเป็นงานอันดับแรกที่สำคัญที่ผู้ประกอบการควรกระทำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงานของกิจการ

การวิเคราะห์สถานการณ์หรือเรียกอย่างย่อๆ ว่า SWOT ANALYSIS

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน หมายถึง การตรวจสอบความสามารถและความพร้อมของกิจการในด้านต่างๆ ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็น จุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) ของกิจการ
 2. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หมายถึง การประเมินสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงต้องพยายามเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสภาพแวดล้อมดังกล่าว เป็นไปในลักษณะที่เป็น โอกาส (Opportunities) หรือ อุปสรรค (Threats) ในการดำเนินธุรกิจ
- ผลลัพธ์จากขั้นตอนของการวิเคราะห์สถานการณ์ คือ บทวิเคราะห์ความเป็นไปและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินธุรกิจที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ด้านต่างๆ ของกิจการ

องค์ประกอบที่ 4 : วัตถุประสงค์และเป้าหมายทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายทางธุรกิจ หมายถึง ผลลัพธ์ทางธุรกิจที่กิจการต้องการได้รับในช่วงระยะเวลาของแผน ซึ่งโดยทั่วไปเป้าหมายทางธุรกิจอาจเป็นเป้าหมายโดยรวมของกิจการ และเป้าหมายเฉพาะด้านในแต่ละแผนหรือลักษณะงาน เช่น เป้าหมายทางการตลาด เป้าหมายทางการจัดการ เป้าหมายทางการผลิต และเป้าหมายทางการเงิน เป็นต้น นอกจากนี้เป้าหมายทางธุรกิจอาจแบ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้น คือ ภายใน 1 ปี เป้าหมายระยะกลาง ประมาณ 3-5 ปี และเป้าหมายระยะยาวที่นานกว่า 5 ปี

ลักษณะของเป้าหมายของธุรกิจที่ดีมี 3 ประการ คือ

1. มีความเป็นไปได้ หมายความว่า กิจการมีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายได้ หากได้มีการดำเนินงานอย่างเต็มที่ตามแผนธุรกิจที่วางไว้ การกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจควรประเมินจากสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจทั้งภายนอกและภายในกิจการ กล่าวคือ ไม่ควรตั้งเป้าหมายที่เลื่อนลอยเกินความจริงจนทำไม่ได้ และก่อให้เกิดความท้อแท้ แต่ก็ไม่ควรตั้งเป้าหมายที่ง่ายจนเกินไปจนไม่ต้องทุ่มเทความพยายามใดๆ ก็สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายได้โดยง่าย เป้าหมายที่ดีจึงควรเป็นผลลัพธ์ที่ทำได้ยากแต่มีความเป็นไปได้
2. สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม หมายถึง มีความชัดเจนที่สามารถประเมินได้ว่า กิจการบรรลุตามเป้าหมายนั้นหรือไม่ ทั้งนี้ โดยทั่วไป ควรจะต้องกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนว่า จะต้องบรรลุถึงเป้าหมายนั้นภายในระยะเวลาเท่าใด
3. เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หมายถึง เป้าหมายย่อยๆ ในแต่ละฝ่ายควรมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งให้แน่ใจว่าเป้าหมายระยะสั้นๆ เป็นไปเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมเป้าหมายในระยะปานกลางและระยะยาว กล่าวคือ ไม่มุ่งหวังเพียงกำไรหรือผลลัพธ์ในระยะสั้นมากจนเกินไป โดยเฉพาะหากผลในระยะสั้นนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียได้ในระยะปานกลางและระยะยาว

องค์ประกอบที่ 5 : แผนการตลาด

แผนการตลาด คือ การกำหนดทิศทางและแนวทางในการทุ่มเทความพยายามทางการตลาด ตลอดจนกลไกในการตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรมการตลาดไว้ล่วงหน้า โดยใช้ประโยชน์จากความเข้าใจที่ได้รับจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในองค์ประกอบที่ 3 มาพิจารณาร่วมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางธุรกิจที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบที่ 4

ดังนั้น การวางแผนการตลาดจึงเป็นการกำหนดกลยุทธ์และวิธีในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เพื่อให้กิจการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มุ่งหวัง โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรทางการตลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการตอบรับกับความ เป็นไปและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในดำเนินธุรกิจทั้งภายนอกและภายในกิจการ เนื้อหาของแผนการตลาดต้องตอบคำถามหลักๆ ให้กับผู้ประกอบการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายทางการตลาดที่ต้องทำให้ได้ในระยะเวลาของแผนคือเรื่องอะไรบ้าง
2. ใครคือลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง
3. จะนำเสนอสินค้า/บริการอะไรให้กลุ่มเป้าหมาย ในราคาเท่าใด และด้วยวิธีการใด
4. จะสร้างและรักษาความพึงพอใจให้กับกลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นได้ด้วยวิธีการใดบ้าง
5. ถ้าสถานการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ จะปรับตัวหรือแก้ไขอย่างไร

ในการตอบคำถามดังกล่าวข้างต้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์และวิจารณญาณที่ดี ในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และวิธีการทางการตลาดสำหรับกิจการตามองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการตลาด ซึ่งมี เนื้อหาหลัก 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายทางการตลาด
2. การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย
3. กลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาด
 - กลยุทธ์การตลาดเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน
 - กลยุทธ์เพื่อการเติบโตทางการตลาด
 - กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด
4. การควบคุมและประเมินผลทางการตลาด

องค์ประกอบที่ 6 : แผนการจัดการและแผนคน

ในส่วนนี้ผู้จัดทำแผนจะต้องระบุ โครงสร้างขององค์การให้ชัดเจน โดยแสดงแผนผัง โครงสร้างขององค์กรว่า ประกอบไปด้วย หน่วยงานอะไรบ้าง หน่วยงานแต่ละหน่วยมีความรับผิดชอบอะไร รวมถึงตำแหน่งผู้บริหารหลักๆ ขององค์กร โครงสร้างของ คณะกรรมการและการถือหุ้น การเขียนในส่วนนี้ควรจะทำให้ผู้อ่านเห็นว่าคณะผู้บริหารรวมตัวกันในลักษณะเป็นทีมที่ดีในการ บริหาร มีความสมดุลในด้านความรู้ ความสามารถที่ครบถ้วน ทั้งด้านเทคนิคและการบริหาร มีความชำนาญและประสบการณ์ ในกิจการที่ทำ

รายละเอียดในส่วนนี้ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ

1. โครงสร้างองค์กร
 - 1.1 ตำแหน่งงานหลักๆ ขององค์กร คนที่จะมาดำรงตำแหน่ง พร้อมทั้งแผนผังองค์กร
 - 1.2 หากผู้บริหารคนใดคนหนึ่ง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา ต้องระบุว่าใครจะเป็นผู้ช่วยในงานนั้น เพื่อทำให้งาน สมบูรณ์

- 1.3 หากทีมงานผู้บริหารเคยทำงานร่วมกันมาก่อน ให้ระบุว่าเคยทำงานอะไร มีความสำเร็จในฐานะทีมที่ใดอะไรบ้าง
2. ตำแหน่งบริหารหลัก
 - 2.1 ระบุว่าตำแหน่งบริหารหลัก มีความรู้ ความชำนาญอะไรบ้าง และมีความเหมาะสมในตำแหน่งงานนั้นอย่างไร
 - 2.2 ระบุบทบาท ภาระความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งในทีมบริหาร
 - 2.3 อาจใส่ประวัติสั้นๆ ของทีมบริหารเอาไว้ในส่วนนี้ด้วยก็ได้ หรือมีจะนั้นอาจนำไปใส่ไว้รวมกันในภาคผนวก
3. ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้บริหาร ระบุเงินเดือนที่จ่ายแก่ผู้บริหาร ตลอดจนผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ และสัดส่วนการถือหุ้น ของผู้บริหารแต่ละคน
4. ผู้ร่วมลงทุน ระบุผู้ร่วมลงทุนอื่นๆ และเปอร์เซ็นต์การถือหุ้น
5. คณะกรรมการบริษัท ระบุคุณสมบัติของกรรมการบริษัท องค์ประกอบและภูมิหลังของกรรมการแต่ละคนว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อกิจการอย่างไร

องค์ประกอบที่ 7 : แผนการผลิต/ปฏิบัติการ

หลังจากที่ผู้ประกอบการได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกิจการ ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและแผนกลยุทธ์ของกิจการ ในภาพรวม เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันแล้ว ผู้ประกอบการจำเป็นต้องถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นให้ออกมาเป็นแผนการผลิต/ปฏิบัติที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนธุรกิจส่วนอื่นๆ ของบริษัท อันได้แก่ แผนการตลาด แผนการบริหารและจัดการบุคลากรและแผนการเงิน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรมีศักยภาพในการบรรลุเป้าหมายตามแผนนั้นๆ

แผนการผลิต/ปฏิบัติการที่ดีจะต้องสะท้อนความสามารถของกิจการในการจัดการกระบวนการผลิตและปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับธุรกิจ โดยมุ่งเน้นประเด็นการจัดการ ไปยังระบบการแปลงสภาพวัตถุดิบและทรัพยากรในการผลิตให้เป็นผลผลิต ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังแผนภาพที่ 1 โดย วัตถุดิบและทรัพยากร นั้น หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ ชั่วโมงแรงงานที่ทำการผลิต หรือค่าใช้จ่ายรวมของทรัพยากรทุกอย่างที่ใช้ ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน เงินลงทุน และอื่นๆ สำหรับ กระบวนการผลิตและปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการในการแปลงสภาพวัตถุดิบและทรัพยากรการผลิตให้เป็นผลผลิต และ ผลผลิต นั้น หมายถึง ความถึง จำนวนหรือมูลค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตได้

ในการวางแผนการผลิต/ปฏิบัติ นั้น ผู้ประกอบการต้องพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและปฏิบัติการ ภายในกิจการตามประเด็นที่สำคัญๆ รวม 10 ประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. คุณภาพ
2. การออกแบบสินค้าและบริการ
3. การออกแบบกระบวนการผลิตและปฏิบัติการ และการตัดสินใจเรื่องกำลังการผลิต
4. การเลือกสถานที่ตั้ง
5. การออกแบบผังของสถานประกอบการ
6. การออกแบบระบบงานและการวางแผนกำลังคน
7. การจัดการกระบวนการจัดส่งวัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูป (Supply-Chain Management)
8. ระบบสินค้าคงคลัง
9. กำหนดการผลิตและปฏิบัติการ
10. การบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องจักร

องค์ประกอบที่ 8 : แผนการเงิน

ในการจัดทำแผนธุรกิจนั้น กิจการต้องทราบให้ได้ว่าแผนที่จะจัดทำขึ้นนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนเท่าใด จะได้จากแหล่งใดบ้าง จากแหล่งเงินทุนภายใน ในรูปของเจ้าของกิจการ หรือแหล่งเงินทุนภายนอกในรูปของการกู้ยืมจากเจ้าหนี้ เรียกว่า กิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities) จากนั้นจะเป็นเรื่องของการตัดสินใจนำเงินไปลงทุน กิจกรรมนี้เรียกว่า กิจกรรมลงทุน (Investing Activities) ซึ่งจะแตกต่างไปตามประเภทของธุรกิจ กิจกรรมที่สำคัญต่อเนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น คือ กิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities) ซึ่งจะประกอบไปด้วย การผลิต การซื้อ การขาย และการจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ

การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมหลักทั้งสาม คือ กิจกรรมจัดหาเงิน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมดำเนินงาน จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ นักบัญชีจะเป็นผู้นำเสนอผลของกิจกรรมทั้งสาม และสรุปออกมาเป็น งบการเงิน (Financial Statements) ซึ่งเป็นรายงานสรุปขั้นสุดท้ายของขบวนการจัดทำบัญชี ที่แสดงให้เห็นถึงข้อมูลทางการเงินของธุรกิจหรืออาจจะเป็นงบการเงินที่ครอบคลุมการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า ในรอบระยะเวลาที่ผ่านมา ธุรกิจมีฐานะการเงินอย่างไร กำไรหรือขาดทุน มีการเปลี่ยนแปลงในเงินสดอย่างไรบ้าง เพิ่มขึ้นหรือลดลง และสาเหตุเกิดจากอะไร

งบการเงินประกอบด้วย

1. งบดุล เป็นรายงานที่แสดงถึงฐานะของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง ในงบดุลจะประกอบไปด้วยข้อมูลทางการเงินที่แสดงถึงฐานะของกิจการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เป็นเจ้าของ
2. งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของกิจการ โดยแสดงรายได้ ค่าใช้จ่ายและกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้เป็นเจ้าของ ส่วนของผู้เป็นเจ้าของหรือส่วนของผู้ถือหุ้น ประกอบด้วย 2 ส่วนด้วยกัน คือ
 - ทุนเรือนหุ้น
 - กำไรสะสม

งบนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของทุนเรือนหุ้นและกำไรสะสม

4. งบกระแสเงินสด เป็นงบการเงินที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง จะรายงานให้ทราบว่า เงินสดในปีปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้น มีสาเหตุจากอะไรในกิจกรรม 3 ประเภท ดังต่อไปนี้
 - กิจกรรมดำเนินงาน
 - กิจกรรมลงทุน
 - กิจกรรมจัดหาเงิน

5. นโยบายบัญชี หมายถึง หลักการบัญชีหรือวิธีปฏิบัติที่กิจการใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน เนื่องจากหลักการบัญชีที่กิจการเลือกใช้มิได้หลายวิธี วิธีการบัญชีที่กิจการเลือกใช้จะมีผลกระทบต่องบการเงินไม่เหมือนกัน กิจการจึงต้องบอกข้อมูลดังกล่าวให้ผู้ใช้งบการเงินทราบ โดยทั่วไปแล้วกิจการควรเปิดเผยนโยบายบัญชีในเรื่องต่อไปนี้ไว้ในงบการเงิน

- วิธีการรับรู้รายได้
- การตีราคาสินค้าคงเหลือ
- การตีราคาเงินทุน
- ค่าเผื่อหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ

- วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา และการตัดบัญชีสินทรัพย์ไม่มีตัวตน
- การแปลงค่าเงินตราต่างประเทศ
- การจัดทำงบการเงินรวม

องค์ประกอบที่ 9 : แผนการดำเนินงาน

หลังจากผู้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์ในด้านต่างๆ ของกิจการอย่างรอบคอบและครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือ การจัดทำรายละเอียดของกลยุทธ์ดังกล่าว โดยการกำหนดกิจกรรมของกลยุทธ์แต่ละด้านให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการอาจจะทำแผนการดำเนินงานในลักษณะของตารางที่มีรายละเอียดของเป้าหมาย กลยุทธ์ วิธีการงบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการ โดยจัดทำรายละเอียดเป็นรายเดือนหรือรายสัปดาห์ ตามที่ผู้ประกอบการเห็นสมควร

องค์ประกอบที่ 10 : แผนฉุกเฉิน

แผนฉุกเฉินเป็นการเตรียมแนวทางการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า ในกรณีที่สถานการณ์หรือผลลัพธ์จากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ หรือมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น จนเป็นผลกระทบในทางลบกับกิจการ ซึ่งโดยทั่วไปผู้ประกอบการควรอธิบายลักษณะความเสี่ยงทางธุรกิจที่อาจส่งผลให้การดำเนินธุรกิจไม่เป็นไปอย่างราบรื่นตามแผนธุรกิจที่ได้กำหนดไว้

ตัวอย่างของประเด็นความเสี่ยงทางธุรกิจและการเตรียมพร้อมที่ควรระบุไว้ในแผนฉุกเฉิน ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

- ยอดขายหรือการเก็บเงินจากลูกค้าไม่เป็นไปตามคาดหมาย จนทำให้เงินสดหมุนเวียนขาดสภาพคล่อง
- ธนาคารไม่ให้เงินกู้หรือลดวงเงินกู้
- คู่แข่งตัดราคาหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่องระยะยาว
- มีคู่แข่งรายใหม่ที่มีขนาดใหญ่กว่า ทันสมัยกว่า มีสินค้าครบถ้วนกว่า ราคาถูกกว่า เข้าสู่อุตสาหกรรม หรือมาตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
- สินค้าถูกลอกเลียนแบบและขายในราคาที่ถูกลงกว่า
- มีปัญหากับหุ้นส่วนจนไม่สามารถร่วมงานกันได้
- สินค้าผลิตไม่ทันตามคำสั่งซื้อเนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบ
- สินค้าผลิตมากจนเกินไป ทำให้มีสินค้าในมือเหลือมาก
- เกิดการชะงักการเติบโตของทั้งอุตสาหกรรม
- ต้นทุนการผลิต/การจัดการสูงกว่าที่คาดไว้

แบบฟอร์มแผนธุรกิจแบบย่อ

1. สรุปความเป็นมาของธุรกิจ

1.1 ชื่อเจ้าของธุรกิจ.....

ชื่อกิจการ และที่ตั้งของสถานที่ประกอบการ.....

.....

1.2 ประเภทสินค้า หรือบริการ/ตราผลิตภัณฑ์.....

.....

1.3 มูลเหตุจูงใจ หรือแรงบันดาลใจที่ทำให้ประกอบธุรกิจ (เหตุผลและสิ่งจูงใจประโยชน์ที่ความว่าจะได้รับ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฟอร์มแผนธุรกิจแบบย่อ

7. แผนการเงิน (Financial Plan) (วงเงินงบประมาณในการลงทุน ไม่เกิน 10,000 บาท)

7.1 การวางแผนด้านการเงิน

เงินลงทุน = _____ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับต่อเดือน _____ บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับต่อปี _____ บาท

7.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อเดือน

ค่าเช่าสถานที่ _____ บาท

ค่าแรง (เจ้าของธุรกิจ) _____ บาท

ค่าแรง (ลูกจ้าง) _____ บาท

ค่าวัสดุดิบ (โดยประมาณ) _____ บาท

ค่าสาธารณูปโภค (น้ำ, ไฟฟ้า, โทรศัพท์) _____ บาท

ค่าใช้จ่ายอื่น 1. _____ = _____ บาท

2. _____ = _____ บาท

3. _____ = _____ บาท

บทที่ 6

เรียนรู้อาชีพเสริมจากวิทยากรภายนอก

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนรู้

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่การเรียนการสอน เป็นการนำคตินิยม ความเชื่อหรือหลักการพื้นฐานที่เกิดจากการสั่งสมหรือสืบทอดกันมา หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและจริยธรรม ที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงามและความเป็นระเบียบแบบแผนที่เคยยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบสถานศึกษา มี 3 ลักษณะ คือ

- 1.คน
- 2.แนวคิดชาวบ้าน
- 3.ผลงานชาวบ้าน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถดำเนินการได้ 2 วิธี คือ

- 1.การเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน
- 2.การนำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้หรือสถานประกอบการของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน โรงเรียน ครูผู้สอนหรือผู้ที่รับผิดชอบจะต้องศึกษาและจัดทำรายละเอียด ข้อมูลในการจัดทำ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

- 1.ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง
- 2.จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

- 1.ศึกษาหลักสูตร และ สาระการเรียนรู้
- 2.จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.จัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
- 4.ขอความร่วมมือกับชุมชนและตัววิทยากรท้องถิ่น
- 5.เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ หรือนำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้
- 6.ทำการวัด ประเมินผล
- 7.รายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

ข้อดีในการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

- 1.ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากของจริง ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง
- 2.ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน
- 3.ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อชุมชน และกระบวนการเรียนรู้
- 4.ผู้เรียนเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5.ผู้เรียนเกิดความรักท้องถิ่นและเกิดความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น

บทที่ 7

กิจกรรมเปิดตลาดนัดเพื่อเพิ่มช่องทางหารายได้ให้ผู้เรียน

สาระสำคัญ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้จัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง นำไปใช้ชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมเปิดตลาดนัดเพื่อสร้างช่องทางการหารายได้จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากการซื้อขาย การทำธุรกิจสามารถสอนให้ผู้เรียนทำการค้าได้ทั้งระบบ นับแต่การผลิต การจำหน่าย การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า การทำบัญชีกำไร รู้จักแยกแยะส่วนการลงทุน การออมทรัพย์และนำผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้มาแสดง แลกเปลี่ยนกันระหว่างนักเรียนและบุคคลทั่วไป

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการซื้อขายสินค้า
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในวิทยาลัย
3. เพื่อให้ผู้เรียนนำทักษะและวิชาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รู้จักอดออม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเปิดตลาด อย่างน้อย 1 เดือน
2. เปิดจองพื้นที่ซื้อขายของ โดยมีกำหนดค่าเช่าพื้นที่เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักต้นทุนในการทำธุรกิจ
3. เปิดตลาดในช่วง 2 คาบเรียนในคาบเรียนวิชากิจกรรม
4. จัดกิจกรรมรณรงค์การรักการออม ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดจิตสำนึกรักการออมและเห็นความสำคัญของการออมเงิน

บทที่ 8

การจัดค่ายความรู้ทางการเงิน

สาระสำคัญ เราต้องยอมรับว่าปัญหาความยากจน และหนี้สินภาคครัวเรือน เป็นต้นตอของปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นการจัดค่ายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางการเงิน โดยหวังว่าเด็กๆ จะได้นำความรู้ที่ได้รับกลับไปเผยแพร่แก่ผู้รอบครัว ตลอดจนสังคมและชุมชนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีองค์ความรู้หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องเกี่ยวกับการช่วยแก้ปัญหาทางการเงิน
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากฐานต่างๆ มาแก้ปัญหาตามสถานการณ์จำลองได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดฐานความรู้ออกเป็น 4 ฐาน ดังนี้
 - ฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - ฐานคุณธรรม
 - ฐานข่าวสารปัญหาเศรษฐกิจ
 - ฐานการรู้จักแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ
2. แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 4 ภาคส่วน
 - กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาครัฐบาล
 - กลุ่มที่ 2 กลุ่มภาคเกษตรกร
 - กลุ่มที่ 3 กลุ่มภาคประชาชน
 - กลุ่มที่ 4 กลุ่มภาคนักธุรกิจ
3. เมื่อผู้เรียนเข้าฐานความรู้ครบทั้ง 4 ฐาน ผู้เรียนจะได้รับซองปัญหา เพื่อเข้ากลุ่มในการร่วมกันแก้ปัญหา
4. ให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการเงิน

